

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૧૩૭૨/૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવે કે નહીં?	હા.
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના.

=====

સર્વોદય કેળવણી સમાજ અને ૧.... અરજદારો

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૨.... સામાવાળા

=====

ઉપસ્થિતિ

અરજદારો તરફે સિનિયર વકીલ શ્રી ડી.સી. દવે સાથે વકીલ શ્રી જીગર એમ.

પટેલ

સામાવાળા નં. ૧ તરફે આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી તીર્થરાજ પંડ્યા

સામાવાળા નં. ૨ તરફે વકીલ શ્રી એ.આર. ઠાકર

સામાવાળા નં. ૩ તરફે વકીલ શ્રી મિતુલ કે. શેલત

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

તારીખ:૩૦/૧૦/૨૦૧૫

સી. એ. વી. જજમેન્ટ

૧. અરજદારોએ સામાવાળા નં. ૩ યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન દ્વારા અરજદાર નં. ૨ શ્રી મણીભાઈ વિરાણી એન્ડ શ્રીમતી નવલબેન વિરાણી સાયન્સ કોલેજ, રાજકોટ ("અરજદાર નં. ૨-કોલેજ") ને એનાયત કરવામાં આવેલ સ્વાયત્ત કોલેજના દર્જાના સંબંધમાં સહમતિ/ મંજૂરી/ સમર્થનના પત્રો ઇશ્યૂ કરવા સામાવાળાને નિર્દેશિત કરતી પરમાદેશની રિટ જારી કરવાની અરજ કરતા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હાલની અરજી દાખલ કરેલ છે.

૨. હાલની અરજી દાખલ કરવા તરફ દોરી જતા કથન મુજબના હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ અરજદાર નં. ૧ એ બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૫૦ ની જોગવાઈઓ હેઠળ યોગ્ય રીતે રચાયેલ અને નોંધાયેલું પબ્લિક ટ્રસ્ટ છે. અરજદાર નં. ૧ નો

જાહેર ઉદ્દેશ્ય વિવિધ સ્તરે શિક્ષણ ક્ષેત્રે વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવાનો છે. આજની તારીખે, વિવિધ સ્તરે વિવિધ વિદ્યાશાખાઓમાં અરજદાર નં. ૧ ના નેજા હેઠળ વિવિધ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ કાર્યરત છે.

૨.૨ અરજદાર નં. ૨ એ અરજદાર નં. ૧ દ્વારા ચલાવવામાં આવતી એક કોલેજ છે. અરજદાર નં. ૨-કોલેજની સ્થાપના વર્ષ ૧૯૬૮ માં વિજ્ઞાનની વિદ્યાશાખામાં શિક્ષણ આપવાના હેતુથી કરવામાં આવી હતી. હાલમાં, અરજદાર નં. ૨-કોલેજ સ્નાતક, અનુસ્નાતક અને ડોક્ટરેટના સ્તરે વિજ્ઞાનની વિદ્યાશાખામાં શિક્ષણ આપવાનું કામ કરે છે. અરજદારોના જણાવ્યા મુજબ, અરજદાર નં. ૨-કોલેજ વિવિધ સ્તરે વિજ્ઞાનની વિદ્યાશાખામાં સૌથી વધુ માંગ ધરાવતી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાંની એક છે. અરજદાર નં. ૨ પાસે તેના શ્રેય માટે નેશનલ એસેસમેન્ટ એન્ડ એક્રેડિટેશન કાઉન્સિલ ("એન.એ.એ.સી."), જે યુ.જી.સી. દ્વારા સ્થાપિત એક સ્વાયત્ત સંસ્થા છે, દ્વારા આપવામાં આવેલ એક્રેડિટેશનનું પ્રમાણપત્ર છે. આ ઉપરાંત, અરજદાર નં. ૨ ને વર્ષ ૨૦૧૩ માં ગુજરાત સરકારના શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા સ્થાપિત નોલેજ કન્સોર્ટિયમ ઓફ ગુજરાત દ્વારા, સમગ્ર રાજ્યમાં તેના કાર્યક્રમ હેઠળની શૈક્ષણિક સંસ્થાઓને રેન્ક આપવા માટેના તેના સંબંધિત કાર્યક્રમ હેઠળ નોલેજ કન્સોર્ટિયમ ઓફ ગુજરાતની પીઅર ટીમ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલ અરજદાર નં. ૨ ના શૈક્ષણિક અને વહીવટી ઓડિટના આધારે ૧૦૦૦ માંથી ૯૭૬ પોઇન્ટ પ્રાપ્ત કરીને રેન્ક ૧ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

ભારત સરકારના સાયન્સ અને ટેકનોલોજી મંત્રાલયે, ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ બાયોટેકનોલોજી મારફતે, તેના કાર્યક્રમ હેઠળ વર્ષ ૨૦૧૩ માં અરજદાર નં. ૨-કોલેજના તમામ સાયન્સ ડિપાર્ટમેન્ટ્સને "સ્ટાર ડિપાર્ટમેન્ટ" નો દર્જો આપ્યો છે. અરજદાર નં. ૨-કોલેજ વર્ષ ૧૯૬૮ માં તેની સ્થાપના થઈ ત્યારથી જ બીજા સામાવાળા સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી ("સદર યુનિવર્સિટી") સાથે સંલગ્ન છે અને આજદિન સુધી આ રીતે સંલગ્ન રહેવાનું ચાલુ રાખેલ છે.

૨.૩ સામાવાળા નં. ૩ "યુ.જી.સી." એ "ગાઈડલાઈન્સ ફોર ઓટોનોમસ કોલેજિસ ડ્યુરિંગ ધ ઇલેવનથ પ્લાન પિરિયડ (૨૦૦૭-૨૦૧૨) ("સદર માર્ગદર્શિકાઓ") તરીકે ઓળખાતી માર્ગદર્શિકાઓ વિકસાવી છે, જેના હેઠળ, યુ.જી.સી. દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા પરિમાણો પર કોઈપણ યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન કોલેજના મૂલ્યાંકન પર, સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો આપવામાં આવે છે. સદર માર્ગદર્શિકાઓ હેઠળ, સ્વાયત્ત કોલેજને શિક્ષણ આપવા સંબંધિત બાબતોમાં કાર્યાત્મક સ્વાયત્તતા આપવામાં આવે છે.

૨.૪ યુ.જી.સી. દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકાઓ હેઠળ અરજદાર નં. ૨ કોલેજ સ્વાયત્ત કોલેજના દર્જા માટે પાત્ર હોવાથી, તેણે આ સંબંધમાં ૨૪.૦૭.૨૦૧૦ ના રોજ યુ.જી.સી. ને નિર્ધારિત ફોર્મેટમાં એક પ્રસ્તાવ મુક્યો હતો. સદર પ્રસ્તાવના જવાબમાં, યુ.જી.સી. એ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને

૦૫.૦૪.૨૦૧૧ તારીખનો એક પત્ર પાઠવ્યો હતો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અરજદાર નં. ૨-કોલેજના પ્રસ્તાવ પર પ્રક્રિયા કરવા માટે તેના દ્વારા રચવામાં આવેલી નિષ્ણાત સમિતિ યોગ્ય સમયે કોલેજના સેટ-અપની તપાસ હાથ ધરશે. સદર પત્રમાં એવો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે પ્રથમ સામાવાળા ગુજરાત રાજ્ય ("રાજ્ય") અને સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા નિષ્ણાત સમિતિ માટેના પ્રતિનિધિઓના નામાંકનની પ્રતીક્ષા હતી. ત્યારબાદ, રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીએ નિષ્ણાત સમિતિ પર તેમના પ્રતિનિધિઓના નામાંકન કર્યા હતા, જે હકીકત યુ.જી.સી. દ્વારા અરજદાર નં. ૨ કોલેજને યોગ્ય રીતે જણાવવામાં આવી હતી.

૨.૫ તારીખ ૨૨.૦૨.૨૦૧૨ ના પત્ર દ્વારા, સદર યુનિવર્સિટીએ અરજદાર નં. ૨-કોલેજની તરફેણમાં એક "ના વાંધા પ્રમાણપત્ર" જારી કર્યું હતું, જેમાં તમામ સંબંધિતોને જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે જો યુ.જી.સી. અરજદાર નં. ૨ કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપે છે, તો સદર યુનિવર્સિટીને નિયમો અને વિનિયમોના પાલનને આધીન કોઈ વાંધો નથી. આ દરમિયાન, યુ.જી.સી. દ્વારા અરજદાર નં. ૨ કોલેજને સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો મેળવવા માટે નિર્ધારિત ફોર્મેટમાં સુધારેલ પ્રસ્તાવ સબમિટ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, જે તેણે કર્યો હતો. ત્યારબાદ, ૧૨ અને ૧૩ માર્ચ, ૨૦૧૨ ના રોજ યુ.જી.સી. દ્વારા રચવામાં આવેલી નિષ્ણાત સમિતિ દ્વારા અરજદાર નં. ૨ કોલેજના સેટ-અપની તપાસ

કરવામાં આવી હતી. નિષ્ણાત સમિતિની સદર મુલાકાત દરમિયાન, રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીના નામાંકિત વ્યક્તિઓ હાજર રહ્યા હતા અને સ્થળ-તપાસ હાથ ધરી હતી. ત્યારબાદ, અરજદાર નં. ૨ ને યુ.જી.સી. તરફથી ૨૨.૦૮.૨૦૧૨ તારીખનો એક પત્ર મળ્યો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે, નિષ્ણાત સમિતિની ભલામણો અને યુ.જી.સી. ની સ્ટેનિંગ કમિટી દ્વારા અને ખુદ યુ.જી.સી. દ્વારા સદર ભલામણની વિચારણાના આધારે, અરજદાર નં. ૨ કોલેજને પુનઃ-એક્રેડિટેશન માટે એન.એ.એ.સી. ને અરજી કરવી જરૂરી રહેશે તે શરતને આધીન, અરજદાર નં. ૨ કોલેજને સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો આપવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. તેથી, અરજદાર નં. ૨-કોલેજે યુ.જી.સી. દ્વારા આપેલા નિર્દેશ મુજબ પુનઃ-એક્રેડિટેશન માટે જરૂરી અરજી કરી હતી. યુ.જી.સી. દ્વારા સદર યુનિવર્સિટીના રજિસ્ટ્રારને સંબોધિત ૧૬.૦૧.૨૦૧૩ ના પત્ર દ્વારા, એવી જાણ કરવામાં આવી હતી કે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૨-૧૩ થી શરૂ કરીને શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ સાથે પૂર્ણ થતા છ વર્ષના સમયગાળા માટે અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો આપવામાં આવ્યો છે. સદર પત્રમાં એવો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે સદર યુનિવર્સિટી અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત કોલેજના દર્જાની મંજૂરીને સ્વીકારતા જરૂરી હુકમો જારી કરીને આગળ વધી શકે છે, જેથી સદર દર્જો અસરકારક અને કાર્યાત્મક બની શકે. ઉપરોક્ત બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર નં. ૨ કોલેજે સદર યુનિવર્સિટીના વાઈસ ચાન્સેલરને ૦૫.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ એક પત્ર પાઠવ્યો હતો, જેમાં અન્ય

બાબતો સાથે તેમને યુ.જી.સી. ની જરૂરિયાત મુજબ જરૂરી હુકમો જારી કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી, જેથી યુ.જી.સી. દ્વારા અરજદાર નં. ૨ કોલેજને એનાયત કરવામાં આવેલ સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો અસરકારક અને કાર્યાત્મક બની શકે.

૨.૬ અરજદારોનો કેસ એવો છે કે એકવાર યુ.જી.સી. એ અરજદાર નં. ૨ ને સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો આપવાનો નિર્ણય લઈ લીધા પછી, સદર યુનિવર્સિટી જરૂરી હુકમો, અથવા જરૂરિયાત મુજબ નોટિફિકેશન પસાર કરીને સંમતિ આપવા માટે બંધાયેલી છે. રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીની સંમતિ એ અગાઉથી મંજૂર કરાયેલી સ્વાયત્તતાને કાર્યાત્મક બનાવવા માટે માત્ર એક ઔપચારિકતા હશે. જોકે, રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીએ યુ.જી.સી. દ્વારા તેના ૦૫.૦૨.૨૦૧૩ ના પત્રમાં વિનંતી કર્યા મુજબ સહમતિના પત્રો જારી કર્યા ન હતા. અરજદાર નં. ૨ એ ૧૫.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ સદર યુનિવર્સિટીને એક યાદ અપાવતો પત્ર જારી કર્યો હતો. ત્યારબાદ, અરજદાર નં. ૨ કોલેજ દ્વારા રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીને યાદ અપાવતા પત્રો અને રજૂઆતોના સ્વરૂપમાં પત્રવ્યવહારની એક શ્રેણી મોકલવામાં આવી હતી, જેમાં યુ.જી.સી. દ્વારા આપવામાં આવેલ સ્વાયત્ત કોલેજના દર્જાની મંજૂરી અને સ્વીકૃતિમાં જરૂરી હુકમો અથવા નોટિફિકેશન જારી કરવાની તેની વિનંતીનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો.

રેકૉર્ડ પર બોજ વધારતો રોકવા માટે દરેક એક વિગતનો ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર નથી.

૨.૭ આ દરમિયાન, યુ.જી.સી. એ સદર માર્ગદર્શિકાઓ હેઠળ જરૂરી મુજબ અરજદાર નં. ૨ કોલેજની ગવર્નિંગ બોડીમાં તેના નામાંકિત વ્યક્તિની નિમણૂક કરી અને તે મુજબ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને જાણ કરી.

૨.૮ તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૧૩ ના પત્ર દ્વારા, સદર યુનિવર્સિટીએ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને જણાવ્યું હતું કે તેણે સદર યુનિવર્સિટીની સિન્ડિકેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૪.૦૨.૨૦૧૩ ના ઠરાવમાં ઉલ્લેખિત મુદ્દાઓ પર ખુલાસો આપવો જરૂરી રહેશે. સદર ઠરાવ દ્વારા, અરજદાર નં. ૨-કોલેજ પાસે યુ.જી.સી. ની નિષ્ણાત સમિતિનો અહેવાલ અને તેના પર યુ.જી.સી. ની સ્ટેન્ડિંગ કમિટીના નિર્ણય સહિતની કેટલીક વિગતો રજૂ કરવા જણાવવામાં આવ્યું હતું. અરજદાર નં. ૨-કોલેજે સદર યુનિવર્સિટીના રજિસ્ટ્રારને ૧૬.૦૫.૨૦૧૩ નો પત્ર પાઠવી, સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓ સ્પષ્ટ કર્યા અને યુ.જી.સી. ના નિર્ણય આગળ ધપાવવા માટે કામ કરવા વિનંતી કરી. તે પછી, રાજ્ય અથવા સામાવાળા નં. ૨-યુનિવર્સિટી તરફથી કંઈપણ સાંભળવા મળ્યું ન હતું. અરજદારે ફરીથી બંને સામાવાળાઓને વિપુલ પ્રમાણમાં રજૂઆતો કરી, પરંતુ કોઈ ફાયદો થયો નહીં. અરજદારોના જણાવ્યા મુજબ, રાજકોટ

શહેરમાં પ્રસારણ ધરાવતા વિવિધ દૈનિક વર્તમાનપત્રોના અહેવાલો પરથી તેમને જાણવા મળ્યું કે, યુ.જી.સી. દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજને એનાયત કરવામાં આવેલ સ્વાયત્ત કોલેજના દર્જાની તપાસ કરવા માટે સદર યુનિવર્સિટીની સિન્ડિકેટે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટ, ૧૯૬૫ ("સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટ") ની કલમ ૪૮એ હેઠળ એક સમિતિની રચના કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો.

૨.૯ અરજદાર નં. ૨ એ ૧૫.૦૭.૨૦૧૩ ના પત્ર દ્વારા સદર યુનિવર્સિટીને પાઠવેલ પત્રમાં, અન્ય બાબતો સાથે, સ્પષ્ટતા કરી કે સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા વિચારવામાં આવેલ આવા પ્રકારના પગલાં વાજબી રહેશે નહીં કારણ કે યુ.જી.સી. એ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપી દીધો છે અને સદર યુનિવર્સિટી સદર નિર્ણય પર અપીલમાં બેસી શકે નહીં. અરજદાર નં. ૨-કોલેજ દ્વારા રાજ્ય અથવા સદર યુનિવર્સિટી તરફથી વધુ કંઈપણ સાંભળવા મળ્યું ન હતું, જેણે પછી ૦૩.૦૮.૨૦૧૩ ના પત્ર દ્વારા યુ.જી.સી. ને પોતાની દુર્દશા દર્શાવતા પત્ર પાઠવ્યો અને આ બાબતમાં હસ્તક્ષેપ કરવા યુ.જી.સી. ને વિનંતી કરી. ફરી એકવાર, અરજદારો દ્વારા રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીને રજૂઆતોની શ્રેણી કરવામાં આવી હતી, જેમાં યુ.જી.સી. દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજને આપવામાં આવેલા સ્વાયત્ત કોલેજના દર્જાને ઔપચારિક મંજૂરી/ સહમતિ આપવાની બાબતમાં જરૂરી કાર્યવાહી કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી, જેથી તેને અસરકારક અને કાર્યાત્મક બનાવી શકાય. અરજદાર નં. ૨ કોલેજ ઉપરોક્ત

પત્રવ્યવહારમાં રોકાયેલી હતી તે દરમિયાન, યુ.જી.સી. એ ૨૫.૧૧.૨૦૧૩ ના પત્ર દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજને રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટી પાસેથી સહમતિના દસ્તાવેજો રજૂ કરવા વિનંતી કરી. અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સદર યુનિવર્સિટી તરફથી ૦૬.૧૨.૨૦૧૩ નો એક પત્ર મળ્યો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ૧૩.૦૭.૨૦૧૩ ના રોજ યોજાયેલી તેની બેઠકમાં લેવાયેલા સદર યુનિવર્સિટીની સિન્ડિકેટના નિર્ણય મુજબ, યુ.જી.સી. દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજને આપવામાં આવેલી સ્વાયત્તતાના કિસ્સામાં સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા પગલાં લેવામાં આવી રહ્યા છે. સદર બેઠકમાં, એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો આપવાના હેતુ માટે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ યોગ્ય પગલાં લેવામાં આવે.

૨.૧૦ અરજદારોનો કેસ એવો છે કે સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા લેવાયેલું વલણ ભૂલભરેલું છે, કારણ કે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હાલના કેસની હકીકત-પરિસ્થિતિને લાગુ પડતી નથી, કારણ કે યુ.જી.સી. એ તેની માર્ગદર્શિકા હેઠળ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્તતા આપી દીધી છે. સદર કોલેજે સ્વાયત્તતા આપવા માટે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટીને ક્યારેય અરજી કરી નથી, તેથી, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ પ્રક્રિયા શરૂ કરવી અવાજબી છે.

૨.૧૧ અરજદાર નં. ૨-કોલેજે તેની ફરિયાદોના નિવારણ માટે તમામ સંબંધિતોને ફરી એકવાર રજૂઆતોની શ્રેણી કરી.

૨.૧૨ ત્યારબાદ, અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સદર યુનિવર્સિટી તરફથી ૨૬.૦૩.૨૦૧૪ નો એક પત્ર મળ્યો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે રાજ્યના શિક્ષણ વિભાગના સચિવ દ્વારા કમિશનર, ઉચ્ચ શિક્ષણને સંબોધિત ૨૨.૦૮.૨૦૧૩ ના આંતરિક પત્રમાં ઉલ્લેખિત તમામ મુદ્દાઓ સ્પષ્ટ કરવા જોઈએ. તેના જવાબમાં, અરજદાર નં. ૨-કોલેજે ૩૧.૦૩.૨૦૧૪ ના રોજ સદર યુનિવર્સિટીને એક વિગતવાર પત્ર પાઠવ્યો હતો, જેમાં સદર આંતરિક પત્રમાં ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા મુદ્દાઓને સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યા હતા. સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ તરફથી વધુ કંઈ સાંભળવા મળ્યું ન હતું અને સદર બાબત જેમ હતી તેમ જ રહી. અરજદાર નં. ૨-કોલેજ, ૧૬.૦૧.૨૦૧૩ જેટલા જૂના સમયથી યુ.જી.સી. દ્વારા સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો મેળવવાના ફળ ભોગવવામાં અસમર્થ છે તે હકીકતથી વ્યથિત થઈને, અરજદારો કોર્ટ સમક્ષ ઉપસ્થિત થયા છે.

૩. અરજદારો તરફે વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી ડી.સી. દવે સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી જીગર એમ. પટેલ દ્વારા વિગતવાર રજૂઆતો કરવામાં આવી છે, જેનો સારાંશ નીચે મુજબ છે:

૩.૧ એવી રીતે કે યુનિવર્સિટીઓનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી યુ.જી.સી. એક સર્વોચ્ચ સંસ્થા છે. યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ ("યુ.જી.સી. એક્ટ"), ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ ૧ ની એન્ટ્રી નં. ૬૬ માંથી ઉદ્ભવે છે. યુ.જી.સી. એ તેની માર્ગદર્શિકાઓ હેઠળ, સેટ-અપની તપાસ કર્યા પછી અને અરજદાર નં. ૨-કોલેજને તમામ જરૂરિયાતો પૂર્ણ કરતી હોવાનું જણાતાં, અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કરી દીધા પછી, સ્વાયત્ત દર્જાને કાર્યાત્મક અને અસરકારક બનાવવા માટે જરૂરી સહમતિ પત્ર કે તે અર્થનું નોટિફિકેશન જારી કરવાનો ઇનકાર કરવાનો સદર યુનિવર્સિટીનો કોઈ અધિકાર બનતો નથી. સામાવાળા નં. ૨-યુનિવર્સિટી યુ.જી.સી. ના નિર્ણયનું પાલન કરવા માટે બંધાયેલી છે. યુ.જી.સી. ની માર્ગદર્શિકાઓ વર્ષ ૧૯૮૬ માં ઘડાયેલી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિનું પરિણામ છે. આથી, સદર યુનિવર્સિટી યુ.જી.સી. ના નિર્ણય પર અપીલમાં બેસી શકે નહીં. યુ.જી.સી. દ્વારા આપવામાં આવેલી સ્વાયત્તતા માટે સહમતિ/ સમર્થનના પત્રો જારી કરવા, તે રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા અનુસરવામાં આવતી માત્ર એક ઔપચારિકતા છે. યુ.જી.સી. એ અરજદાર નં. ૨-કોલેજના સેટ-અપની તપાસની પ્રક્રિયા પહેલાથી જ પૂર્ણ કરી લીધી હોવાથી, સદર યુનિવર્સિટી સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ સમાંતર કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે નહીં. જ્યારે યુ.જી.સી. એ અરજદાર નં. ૨ પર સ્વાયત્ત કોલેજનો દર્જો આપવાનો નિર્ણય લીધો હોય, ત્યારે સદર

યુનિવર્સિટી અથવા રાજ્ય સરકાર પાસે આવા નિર્ણય વિવાદિત કરવાની કોઈ ભૂમિકા નથી.

૩.૨ એવી રીતે કે , સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ અમુક બાબતોમાં કોલેજોને સ્વાયત્તતા આપવા અંગેની છે, તેમ છતાં, અરજદારોએ સદર જોગવાઈ હેઠળ સદર યુનિવર્સિટીને કોઈ અરજી કરી નથી. સ્વાયત્ત દર્જોનો દાવો કરવા માટે બે માર્ગો છે. એક માર્ગ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટ હેઠળ છે અને બીજો યુ.જી.સી. દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકા હેઠળ છે. અરજદાર નં. ૨ એ પછીનો માર્ગ પસંદ કર્યો છે. રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીના પ્રતિનિધિઓ યુ.જી.સી. ની નિષ્ણાત સમિતિમાં નામાંકિત કરવામાં આવ્યા હતા, જેણે અરજદાર નં. ૨-કોલેજના સેટ-અપની તપાસ હાથ ધરી હતી અને તેને સ્વાયત્ત દર્જો આપવાની ભલામણ કરી હતી. આનો અર્થ એ થાય કે રાજ્ય સરકાર અને સદર યુનિવર્સિટી બંનેએ, તેમના નામાંકિત વ્યક્તિઓ મારફતે બોલીને, અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવાની ભલામણ કરી છે. ઔપચારિક સહમતિ પત્ર જારી કરવાનું કામ હવે માત્ર એક ઔપચારિકતા બની રહે છે. રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટી પાસે અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત કોલેજ તરીકે અસરકારક રીતે કામ કરતી અટકાવવા માટેના કોઈ વાજબી કારણો નથી.

૩.૩ એવી રીતે કે , સ્વાયત્તતા આપવાથી રાજ્ય અથવા સદર યુનિવર્સિટી પર કોઈ વધારાનો નાણાકીય બોજ પડશે નહીં. અરજદાર નં. ૨-કોલેજ એ ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ કોલેજ છે અને રાજ્ય પાસેથી તે જ ગ્રાન્ટ મેળવવાનું ચાલુ રાખશે. યુ.જી.સી. ની માર્ગદર્શિકાઓ હેઠળ, અરજદાર નં. ૨-કોલેજ શિક્ષણની પ્રગતિ માટે યુ.જી.સી. માંથી વધારાની ગ્રાન્ટ માટે પાત્ર બનશે. આ રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીના ફાયદામાં રહેશે, કારણ કે તે રાજ્યમાં શિક્ષણના વિકાસને પ્રોત્સાહન આપશે. કોઈ પણ સામાવાળાને કોઈ પૂર્વગ્રહ થશે નહીં. તેનાથી વિપરીત, તે રાજ્યમાં શિક્ષણના હેતુને વધારશે અને રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટી માટે ગૌરવની બાબત બનશે, કારણ કે અરજદાર નં. ૨-કોલેજ ગુજરાત રાજ્યના સૌરાષ્ટ્ર ક્ષેત્રની એકમાત્ર કોલેજ હશે, જેને યુ.જી.સી. દ્વારા સ્વાયત્ત દર્જો આપવામાં આવ્યો હોય. સ્વાયત્તતાની એકમાત્ર અસર એ થશે કે અરજદાર નં. ૨-કોલેજને કાર્યાત્મક સ્વાયત્તતા આપવામાં આવશે, જેનો માર્ગદર્શિકામાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્તતા આપવાથી શૈક્ષણિક સ્વતંત્રતા મળશે. રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટી પર આની કોઈ પ્રતિકૂળ અસરો થશે નહીં.

૩.૪ એવી રીતે કે , સામાવાળા નં. ૨-યુનિવર્સિટીએ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ આગળ વધવું જરૂરી છે તેવો દાવો સદર યુનિવર્સિટી તરફથી પાછળથી ઊભો કરાયેલો વિચાર છે. કલમ ૪૮એ હેઠળની

પ્રક્રિયાને અનુસરવાની જરૂર નથી, કારણ કે અરજદાર નં. ૨-કોલેજે આ જોગવાઈ હેઠળ સ્વાયત્તતા આપવા માટે સદર યુનિવર્સિટીને અરજી કરી ન હતી. યુ.જી.સી. ની નિષ્ણાત સમિતિ પર પોતાના પ્રતિનિધિને નામાંકિત કર્યા પછી, જેણે સ્વાયત્ત દર્જો આપવાની ભલામણ કરી છે, સદર યુનિવર્સિટી એવો દાવો કરી શકે નહીં કે કલમ ૪૮એ હેઠળ એક અલગ અને સમાંતર પ્રક્રિયા હવે અનુસરવાની જરૂર છે. આનાથી યુ.જી.સી. દ્વારા અનુસરવામાં આવેલી સમગ્ર પ્રક્રિયા નિષ્ફળ જશે. જો સદર યુનિવર્સિટી ખરેખર શરૂઆતથી જ કલમ ૪૮એ હેઠળ આગળ વધવા માંગતી હોત, તો તેણે અરજદાર નં. ૨-કોલેજની તરફેણમાં "ના વાંધા પ્રમાણપત્ર" જારી કર્યું ન હોત. અરજદાર નં. ૨-કોલેજ દ્વારા સ્વાયત્તતા આપવા માટે યુ.જી.સી. ને કરવામાં આવેલી અરજી સદર યુનિવર્સિટી મારફતે મોકલવામાં આવી છે. તેથી, સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા લેવામાં આવેલું વલણ મનસ્વી અને અવાજબી છે, ઉપરાંત તે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯(૧)(જી) હેઠળના અરજદારના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

૩.૫ એવી રીતે કે, રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીએ યુ.જી.સી. ના નિર્ણયને સહમતિ, મંજૂરી અથવા સમર્થન આપતો પત્ર/ નોટિફિકેશન જારી કરવાના તેમના મનસ્વી અને અવાજબી ઇનકાર માટે એક પણ વાજબી કારણ રજૂ કર્યું નથી.

૩.૬ એવી રીતે કે, રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીએ અરજદારોને ભારે ગેરફાયદામાં મૂક્યા છે, કારણ કે તેઓને યુ.જી.સી. દ્વારા આપવામાં આવેલી સ્વાયત્તતાના ફળ ભોગવતા અટકાવવામાં આવ્યા છે. વધુમાં, સદર દર્જો છ વર્ષના સમયગાળા માટે આપવામાં આવ્યો છે, જેમાંથી મોટો હિસ્સો હવે વિતી ગયો છે.

૩.૭ વિદ્વાન સિનિયર વકીલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે ત્રણ જવાબી સોગંદનામા દાખલ કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં, રાજ્યે તેના વલણ માટે કોઈ વાજબી કે સચોટ ખુલાસો આપ્યો નથી. લેવાયેલું એકમાત્ર વલણ એ હતું કે ટ્રસ્ટ દ્વારા જમીનના કેટલાક વ્યવહારો અંગે અરજદાર નં. ૧ ટ્રસ્ટ અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે મુકદ્દમાબાજી ચાલી રહી હતી. આ સ્વીકાર્ય સ્થિતિ છે કે મુકદ્દમાબાજી અરજદાર નં. ૧ ની તરફેણમાં અને રાજ્ય સરકારની વિરુદ્ધમાં, સુપ્રીમ કોર્ટ સુધી પૂર્ણ થઈ ગઈ છે. તેથી, રાજ્ય દ્વારા લેવાયેલો વાંધો નિર્રથક બની જાય છે. ગમે તે હોય, રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવાયેલા વલણને અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્તતા આપવા સંબંધિત હાલના કેસ સાથે કોઈ સંબંધ નથી.

૪. ઉપરોક્ત કારણોસર, અરજદારો તરફે વિદ્વાન સિનિયર વકીલે વિનંતી કરી છે કે અરજી મંજૂર કરવામાં આવે.

૫. ત્રણ સોગંદનામા દાખલ કરીને રાજ્ય દ્વારા અરજીનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. ત્રણેય સોગંદનામામાં લેવાયેલું વલણ વધુ કે ઓછું એકસરખું છે, તે અસરથી કે, અરજદાર નં. ૧-ટ્રસ્ટ અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે જમીનના વ્યવહારો અંગેની કેટલીક મુકદ્દમાબાજીને કારણે, જેમાં અરજદાર નં. ૧ દ્વારા અમુક અનિયમિતતાઓ આચરવામાં આવી હોવાનો આક્ષેપ છે, અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્તતા આપતા યુ.જી.સી. ના નિર્ણયના સંબંધમાં સહમતિ પત્ર જારી કરવામાં આવે તે પહેલાં સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮ હેઠળની પ્રક્રિયાને અનુસરવી જરૂરી છે.

૬. સામાવાળા નં. ૧ તરફે આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી તીર્થરાજ પંડ્યાએ નીચે મુજબની રજૂઆતો કરી છે:

૬.૧ એવી રીતે કે અરજદાર નં. ૨ ને આપવામાં આવેલ સ્વાયત્ત દર્જાની મંજૂરી/ સમર્થન એ ઔપચારિક તપાસ અથવા ચકાસણીને આધીન રહેશે. આથી, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયાને અનુસરવાની જરૂરિયાત છે.

૬.૨ વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડરે સુનાવણી દરમિયાન સૂચનાઓ પરથી ન્યાયીપણે જણાવ્યું હતું કે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અરજદાર નં. ૧-કોલેજ અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચેની બાકી મુકદ્દમાબાજી અરજદાર નં. ૧ ની તરફેણમાં પૂર્ણ થઈ ગઈ છે.

૭. ઉપરોક્ત રજૂઆતો પરથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરાયેલા સોગંદનામામાં લેવાયેલું કારણ, જેમાં અરજદાર નં. ૨-કોલેજના સ્વાયત્ત દર્જના સમર્થનના માર્ગમાં બાકી મુકદ્દમાબાજીને અવરોધ તરીકે દર્શાવવામાં આવી હતી, તે હવે અસ્તિત્વમાં નથી.

૮. રાજ્ય વતી અન્ય કોઈ કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું નથી.

૯. સદર યુનિવર્સિટી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ.આર. ઠાકરે નીચે મુજબની રજૂઆતો કરીને અરજીનો સખત વિરોધ કર્યો છે:

૯.૧ સદર યુનિવર્સિટીની સ્થાપના વર્ષ ૧૯૬૭ માં, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટ, ૧૯૬૫ હેઠળ કરવામાં આવી છે. કલમ ૪૮એ સિવાય, કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે કાયદામાં અન્ય કોઈ જોગવાઈ નથી; તેથી, સદર યુનિવર્સિટીએ સદર કલમમાં દર્શાવેલ પ્રક્રિયાને અનુસરવી પડશે.

૯.૨ એવી રીતે કે યુ.જી.સી. એ સામાવાળા નં. ૨-યુનિવર્સિટીના રજિસ્ટ્રારને સંબોધિત તેના ૧૬.૦૧.૨૦૧૩ ના પત્રમાં જણાવ્યું છે કે તે અરજદાર નં. ૨-કોલેજ પર સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે સંમત થયેલ છે. આનો અર્થ એ નથી કે તેણે સદર દર્જો આપી દીધો છે. યુ.જી.સી. નો ઇરાદો એવો છે કે અરજદાર નં. ૨-કોલેજના સ્વાયત્ત દર્જા અંગેના યુ.જી.સી. ના નિર્ણયને મંજૂરી આપતા પહેલા સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયાને અનુસરવી જરૂરી છે. આ હેતુ માટે, સદર યુનિવર્સિટીએ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયાનો સહારો લેવો પડશે, જે તેણે શરૂ કરી છે. યુ.જી.સી. એ સદર યુનિવર્સિટીને ક્યારેય એવું જણાવ્યું નથી કે કલમ ૪૮એ લાગુ પડતી નથી.

૯.૩ એવી રીતે કે, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ મુજબ, સદર યુનિવર્સિટી માત્ર કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે રાજ્ય સરકારને પ્રસ્તાવ મૂકી શકે છે. ત્યારબાદ રાજ્ય આ સંબંધમાં નોટિફિકેશન જારી કરશે. નોટિફિકેશન જારી કરવાની સત્તા રાજ્ય સરકાર પાસે છે અને સદર યુનિવર્સિટી પાસે નથી. કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયાને અનુસર્યા વિના, સદર યુનિવર્સિટી આવું નોટિફિકેશન જારી કરવા માટે રાજ્ય સરકારને ભલામણ કરી શકે નહીં.

૯.૪ એવી રીતે કે સદર યુનિવર્સિટી તરફે વિદ્વાન વકીલે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ ની લાગુ પડવાની બાબત અંગેની પોતાની રજૂઆતોને સમર્થન આપવા માટે સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા દાખલ કરાયેલા જવાબી સોગંદનામાની વિગતો કોર્ટ સમક્ષ વાંચી સંભળાવી.

૯.૫ એવી રીતે કે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે, અરજદાર નં. ૨- કોલેજે, સદર યુનિવર્સિટીના વાઈસ ચાન્સેલરને સંબોધિત તેની ૧૫.૦૭.૨૦૧૩ ની રજૂઆતમાં જણાવ્યું છે કે, જો કે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયાનો સહારો લેવો જરૂરી નથી, તેમ છતાં, જો સદર યુનિવર્સિટી કાયદાની સદર જોગવાઈ હેઠળ આગળ વધવા ઈચ્છતી હોય, તો તે જરૂરી કાર્યવાહી કરી શકે છે. આ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયા અપનાવવામાં અરજદારોની સહમતિ દર્શાવે છે.

૧૦. ઉપરોક્ત કારણોસર, અરજી ફગાવી દેવાની અરજ કરવામાં આવે છે.

૧૧. યુ.જી.સી. તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી મિતુલ કે. શેલાટે અરજદારના કેસને સમર્થન આપ્યું છે. તેઓ કોર્ટને યુ.જી.સી. એક્ટની સંબંધિત

જોગવાઈઓમાંથી લઈ ગયા છે. યુ.જી.સી. ના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો નીચે મુજબ છે:

૧૧.૧ એવી રીતે કે યુનિવર્સિટીઓમાં ધોરણોના સમન્વય અને નિર્ધારણ માટે જોગવાઈ કરવાના હેતુથી યુ.જી.સી. એક્ટ હેઠળ યુ.જી.સી. ની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. તે યુનિવર્સિટીઓની નાણાકીય જરૂરિયાતોની તપાસ કરે છે અને કોઈપણ સામાન્ય અથવા નિર્ધારિત હેતુ માટે યુનિવર્સિટીઓને ગ્રાન્ટની ફાળવણી અને ચુકવણી કરે છે. યુ.જી.સી. યુનિવર્સિટીઓમાં સુવિધાઓના સમન્વય અને ધોરણોની જાળવણી સાથે સંકળાયેલી સમસ્યાઓ પર કેન્દ્ર સરકારને સલાહ આપવા માટે એક નિષ્ણાત સંસ્થા તરીકે કામ કરે છે. યુ.જી.સી. પાસે, સંબંધિત યુનિવર્સિટીની સલાહથી, ભારતમાં કાયદા દ્વારા સ્થાપિત કોઈપણ યુનિવર્સિટીમાં તપાસ કે નિરીક્ષણ કરાવવાની અને તપાસ કે નિરીક્ષણનો વિષય હોય તેવી કોઈપણ બાબત પર યુનિવર્સિટીને સલાહ આપવાની સત્તા છે. યુ.જી.સી. નવી યુનિવર્સિટીઓની સ્થાપના અંગે પણ સલાહ આપે છે.

૧૧.૨ એવી રીતે કે, યુ.જી.સી. એ કોલેજો માટે માર્ગદર્શિકા ઘડી છે. માર્ગદર્શિકા મુજબ, પાત્ર કોલેજો યુ.જી.સી. ને પ્રસ્તાવ સબમિટ કરીને સ્વાયત્ત દર્જા માટે અરજી કરી શકે છે. સદર પ્રસ્તાવ સંલગ્ન યુનિવર્સિટી દ્વારા મોકલવો

જરૂરી છે. અરજદાર નં. ૨ કોલેજે ૦૭.૦૭.૨૦૧૦ ના રોજ સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે એક પ્રસ્તાવ સબમિટ કર્યો હતો, જે સદર યુનિવર્સિટી દ્વારા મોકલવામાં આવ્યો હતો. પ્રસ્તાવ મળવા પર, યુ.જી.સી. એ સદર માર્ગદર્શિકાઓના કલમ ૩ હેઠળ જરૂરી મુજબ પાત્રતાના માનદંડોની ચકાસણી કરી છે અને એક નિષ્ણાત સમિતિની રચના કરી છે. રાજ્ય અને સદર યુનિવર્સિટીના પ્રતિનિધિઓ નિષ્ણાત સમિતિના સભ્યો છે. સદર માર્ગદર્શિકાઓના કલમ ૬ મુજબ, નિષ્ણાત સમિતિએ સ્વાયત્ત દર્જો આપવાના હેતુ માટે તેની કામગીરી અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિઓનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે ૧૨.૦૩.૨૦૧૨ અને ૧૩.૦૩.૨૦૧૩ ના રોજ કોલેજની સ્થળ-તપાસ હાથ ધરી હતી અને અરજદાર નં. ૨ કોલેજ. સ્થળ-તપાસને અનુસરીને નિષ્ણાત સમિતિ દ્વારા એક અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને એવી ભલામણ કરવામાં આવી હતી કે ૨૦૧૨-૧૩ થી ૨૦૧૭-૧૮ સુધીના છ વર્ષના પ્રારંભિક સમયગાળા માટે અરજદાર નં. ૨ કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવામાં આવે. નિષ્ણાત સમિતિની ભલામણો સ્ટેનિંગ કમિટી સમક્ષ મૂકવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ સદર માર્ગદર્શિકાઓના કલમ ૬ અનુસાર યુ.જી.સી. સમક્ષ મૂકવામાં આવી હતી. ૧૮.૦૭.૨૦૧૨ અને ૧૯.૦૭.૨૦૧૨ ના રોજ યોજાયેલી બેઠકમાં, યુ.જી.સી. એ, સ્ટેનિંગ કમિટીની ભલામણોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, પુનઃ-એક્રેડિટેશન માટે એન.એ.એ.સી. ને અરજી કરવાને આધીન અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવાનું નક્કી કર્યું. આ બાબત અરજદાર નં. ૨-કોલેજને ૨૨.૦૮.૨૦૧૨ ના પત્ર દ્વારા જણાવવામાં

આવી હતી. ત્યારબાદ, અરજદાર નં. ૨-કોલેજે, ૦૬.૧૦.૨૦૧૨ ના પત્ર દ્વારા, કોલેજો માટેનો લેટર ઓફ ઇન્ટેન્ટ અને એન.એ.એ.સી. દ્વારા લેટર ઓફ ઇન્ટેન્ટના સ્વીકારનો પત્ર યુ.જી.સી. ને રજૂ કર્યો. તેથી, યુ.જી.સી. એ તેના ૧૬.૦૧.૨૦૧૩ ના પત્ર દ્વારા, સદર યુનિવર્સિટીને આગળ વધવા અને અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા અંગેના જરૂરી હુકમો જારી કરવા નિર્દેશ આપ્યો.

૧૧.૩ એકવાર રાજ્ય અને સંબંધિત યુનિવર્સિટીના પ્રતિનિધિઓની સહમતિથી યુ.જી.સી. દ્વારા સ્વાયત્તતા મંજૂર કરવામાં આવે પછી, સદર યુનિવર્સિટી ત્રણ મહિનાથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળાની અંદર તે અર્થનું નોટિફિકેશન જારી કરશે. આપવામાં આવેલી સ્વાયત્તતા પ્રારંભિક રીતે છ વર્ષના સમયગાળા માટે હશે પરંતુ યુ.જી.સી. ની માર્ગદર્શિકાઓની શરતો અનુસાર નિયંત્રિત થશે.

૧૧.૪ એવી રીતે કે, અરજદાર નં. ૨-કોલેજ માર્ગદર્શિકા હેઠળ યુ.જી.સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલા તમામ પાત્રતાના માનદંડોને પૂર્ણ કરે છે, તેથી, તેને સ્વાયત્ત દર્જો આપવામાં આવ્યો છે.

૧૧.૫ યુ.જી.સી. ના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે યુ.જી.સી. એક્ટ ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ I (સંઘ સૂચિ) ની એન્ટ્રી ૬૬ સાથે સંબંધિત છે, જ્યારે રાજ્ય દ્વારા યુનિવર્સિટીઓની સ્થાપના સમવર્તી સૂચિની સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ સાથે સંબંધિત છે. સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ એ સંઘ સૂચિની એન્ટ્રી ૬૬ ને આધીન રહેશે, તેથી, યુ.જી.સી. ની ભલામણ સંબંધિત યુનિવર્સિટી પર પ્રબળ રહેશે. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં, પ્રોફેસર યશપાલ અને અન્ય વિ. છત્તીસગઢ રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૦૫) ૫ એસ.સી.સી. ૪૨૦ માં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

૧૧.૬ યુ.જી.સી. એક્ટની કલમ ૫ નો સંદર્ભ આપતા, યુ.જી.સી. ના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે કમિશનની રચના મોટે ભાગે શૈક્ષણિક ક્ષેત્રના નિષ્ણાતોની છે. સરકાર દ્વારા નામાંકિત હોદ્દદારોના સંબંધમાં સ્વતંત્ર શિક્ષણવિદોનું પ્રાધાન્ય છે. આ યુ.જી.સી. ના સ્વતંત્ર કામગીરીની વિભાવના કરે છે. યુ.જી.સી. એક્ટની કલમ ૧૨ નો સંદર્ભ આપતા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, યુનિવર્સિટીઓ અથવા અન્ય સંબંધિત સંસ્થાઓની સલાહથી, યુનિવર્સિટી શિક્ષણના પ્રમોશન અને સમન્વય માટે અને યુનિવર્સિટીઓમાં શિક્ષણ, પરીક્ષાઓ અને સંશોધનના ધોરણોના નિર્ધારણ અને જાળવણી માટે યોગ્ય જણાય તેવા તમામ પગલાં લેવાનું યુ.જી.સી. નું મુખ્ય કાર્ય અને ફરજ છે. તે યુનિવર્સિટીઓની નાણાકીય જરૂરિયાતોની પણ તપાસ કરે છે અને

યુનિવર્સિટીઓ અથવા કોઈ નિર્ધારિત પ્રવૃત્તિઓના વિકાસ માટે જરૂરી જણાય તે મુજબ યુનિવર્સિટીઓને ભંડોળ અને ગ્રાન્ટની ફાળવણી અને ચુકવણી કરે છે. યુ.જી.સી. કોઈપણ યુનિવર્સિટીને યુનિવર્સિટી શિક્ષણમાં સુધારા માટે જરૂરી પગલાંની ભલામણ પણ કરી શકે છે અને આવી ભલામણોના અમલીકરણના હેતુ માટે લેવાના પગલાં અંગે યુનિવર્સિટીને સલાહ આપી શકે છે.

૧૧.૭ યુ.જી.સી. એક્ટની કલમ ૧૪ ની જોગવાઈઓમાંથી કોઈને લઈ જતાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આ કલમ યુ.જી.સી. ની ભલામણોનું પાલન કરવામાં યુનિવર્સિટીની નિષ્ફળતાના પરિણામો દર્શાવે છે. એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જો કોઈ યુનિવર્સિટી યુ.જી.સી. દ્વારા કરવામાં આવેલી ભલામણોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે, તો યુ.જી.સી. ના ભંડોળમાંથી આપવા માટે પ્રસ્તાવિત ગ્રાન્ટ રોકી શકાય છે. યુ.જી.સી. એક્ટની યોજના એવું વિચારે છે કે યુ.જી.સી. ની ભલામણોનો અમલ સંબંધિત યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા કરવાનો રહે છે અને, આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવાના યુ.જી.સી. ના નિર્ણયને મંજૂરી/ સમર્થન જારી કરવા અને આપવા માટે બંધાયેલી છે.

૧૧.૮ યુ.જી.સી. ના વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે એવું નથી કે યુ.જી.સી. એ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્તતા આપવા માટે

એકપક્ષીય રીતે કામ કર્યું છે. રાજ્ય સરકાર અને સંબંધિત યુનિવર્સિટીના નામાંકિત વ્યક્તિઓ નિષ્ણાત સમિતિમાં હતા અને તેઓએ આવા દર્જાની તરફેણમાં ભલામણો કરી છે. સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે યુ.જી.સી. દ્વારા લેવાયેલા પગલાં તેના દ્વારા ઘડવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકા મુજબ છે. સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયા હાલના કેસમાં નિલકુલ લાગુ પડતી નથી. યુ.જી.સી. એ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપ્યા પછી, સદર યુનિવર્સિટી અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા મંજૂરી/ સમર્થન માત્ર એક ઔપચારિકતા અને એક મંત્રીય કાર્યાત્મક પગલું બની રહે છે. સદર સામાવાળાઓ દ્વારા વધુ કોઈ તપાસ હાથ ધરવાની જરૂર નથી. આ ઉપરાંત, સદર યુનિવર્સિટીએ અરજદાર નં. ૨-કોલેજની તરફેણમાં "ના વાંધા પ્રમાણપત્ર" આપેલું જ છે.

૧૧.૯ એવી રીતે કે, કોઈ પણ સમયે રાજ્ય અથવા સદર યુનિવર્સિટીએ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા અંગેના યુ.જી.સી. ના નિર્ણય સામે વાંધો ઉઠાવ્યો નથી. સદર નિર્ણય યુ.જી.સી. દ્વારા રાજ્ય સરકાર અને સદર યુનિવર્સિટીની સહમતિથી લેવામાં આવ્યો છે. તેથી, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮ હેઠળ એક અલગ પ્રક્રિયા શરૂ કરવાનો સદર યુનિવર્સિટીનો પ્રયાસ અયોગ્ય છે. કાયદો આવા પુનરાવર્તનની કલ્પના કરતો નથી અને, ખાસ કરીને,

સામાવાળા નં. ૨-યુનિવર્સિટી યુ.જી.સી. ના નિર્ણય પર અપીલમાં બેસી શકે નહીં.

૧૨. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, આ કોર્ટે સંબંધિત પક્ષકારોના વિજ્ઞાન વકીલોને વિગતવાર સાંભળ્યા છે, અરજીમાં કરેલા કથનો, પ્લીડિંગ્સની સામગ્રી અને રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજોનું ધ્યાનપૂર્વક નિરીક્ષણ કર્યું છે.

૧૩. સૌથી પહેલાં, યુ.જી.સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલી સ્વાયત્ત કોલેજો માટેની માર્ગદર્શિકાના મુખ્ય લક્ષણોનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે. માર્ગદર્શિકાની પ્રસ્તાવના આ પ્રમાણે છે:

"૧. પ્રસ્તાવના

સ્વાયત્ત કોલેજોના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડતા, ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રોફાઇલની XI યોજના પરના યુ.જી.સી. ના દસ્તાવેજમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે: "અંડરગ્રેજ્યુએટ શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારવાનો એકમાત્ર સુરક્ષિત અને વધુ સારો માર્ગ મોટાભાગની કોલેજોને સંલગ્ન માળખામાંથી મુક્ત કરવાનો છે. શૈક્ષણિક અને ઓપરેટિવ સ્વતંત્રતા ધરાવતી કોલેજો વધુ સારું પ્રદર્શન કરી રહી છે

અને વધુ વિશ્વસનીયતા ધરાવે છે. આવી કોલેજોને પ્રસ્તાવિત નાણાકીય સહાય સ્વાયત્તતાની વિભાવનાને પ્રોત્સાહન આપે છે."

સ્વાયત્તતાની સંસ્કૃતિને ફેલાવવા માટે સ્વાયત્ત કોલેજોની સંખ્યામાં વધારો કરવાનો પ્રસ્તાવ છે, અને XI યોજનાના સમયગાળાના અંત સુધીમાં પાત્ર કોલેજોના ૧૦ ટકા કોલેજોને સ્વાયત્ત બનાવવાનો લક્ષ્યાંક છે.

સ્વાયત્તતાની જરૂરિયાત

કોલેજોની સંલગ્ન પ્રણાલી મૂળરૂપે ત્યારે ડિઝાઇન કરવામાં આવી હતી જ્યારે યુનિવર્સિટીમાં તેમની સંખ્યા ઓછી હતી. ત્યારે યુનિવર્સિટી કોલેજોના કામકાજની અસરકારક રીતે દેખરેખ રાખી શકતી હતી, એક પરીક્ષા આપતી સંસ્થા તરીકે કામ કરી શકતી હતી અને તેમના વતી પદવીઓ એનાયત કરી શકતી હતી. આ પ્રણાલી હવે બોજરૂપ બની ગઈ છે અને યુનિવર્સિટી માટે વ્યક્તિગત કોલેજોની વિવિધ જરૂરિયાતો પૂરી કરવી વધુને વધુ મુશ્કેલ બની રહી છે. કોલેજોને તેમના અભ્યાસક્રમોને આધુનિક બનાવવાની અથવા તેમને સ્થાનિક રીતે સુસંગત બનાવવાની સ્વતંત્રતા નથી. યુનિવર્સિટીના વિનિયમો અને તેની સામાન્ય પ્રણાલી, તમામ કોલેજોને એકસરખી રીતે નિયંત્રિત કરે છે, પછી ભલે તે કોઈપણ હોય તેમની પોતાની લાક્ષણિક શક્તિઓ,

નબળાઈઓ અને સ્થાનો સાથે, વ્યક્તિગત કોલેજોના શૈક્ષણિક વિકાસને અસર કરી છે. ઉચ્ચ સ્તરના કાર્યક્રમો ઓફર કરવાની ક્ષમતા ધરાવતી કોલેજો પાસે તે ઓફર કરવાની સ્વતંત્રતા નથી. ૧૯૬૪-૬૬ ના શિક્ષણ આયોગે નોંધ્યું હતું કે શિક્ષકો દ્વારા શૈક્ષણિક સ્વતંત્રતાનો ઉપયોગ આપણા દેશના બૌદ્ધિક વાતાવરણના વિકાસ માટે એક મહત્વપૂર્ણ જરૂરિયાત છે. જો આપું વાતાવરણ પ્રવર્તે નહીં, તો આપણી ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રણાલીમાં શ્રેષ્ઠતા પ્રાપ્ત કરવી મુશ્કેલ છે. ઉચ્ચ શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારવામાં વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો અને વહીવટીતંત્ર સહ-ભાગીદારો હોવાથી, તેઓ જવાબદારી વહેંચે તે અનિવાર્ય છે. આથી, આયોગે (૧૯૬૪-૬૬) કોલેજ સ્વાયત્તતાની મુખ્ય ભલામણ કરી હતી, જે મૂળભૂત રીતે શૈક્ષણિક શ્રેષ્ઠતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટેનું એક સાધન છે.

૨. ઉદ્દેશ્યો

એ. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (૧૯૮૬-૮૨) એ સ્વાયત્ત કોલેજો માટે નીચેના ઉદ્દેશ્યો તૈયાર કર્યા છે. એક સ્વાયત્ત કોલેજ પાસે નીચે મુજબની સ્વતંત્રતા રહેશે:

૦ તેના પોતાના અભ્યાસક્રમો અને સિલેબસ નક્કી કરવા અને નિર્ધારિત કરવા, અને સ્થાનિક જરૂરિયાતોને અનુરૂપ અભ્યાસક્રમોની પુનઃરચના અને પુનઃડિઝાઇન કરવી; અને રાજ્ય સરકારની અનામત નીતિ સાથે સુસંગત રહીને પ્રવેશ માટેના નિયમો નિર્ધારિત કરવા;

૦ વિદ્યાર્થીઓના પરફોર્મન્સના મૂલ્યાંકનની પદ્ધતિઓ, પરીક્ષાઓનું સંચાલન અને પરિણામોની નોટિફિકેશન વિકસાવવી;

૦ ઉચ્ચ ધોરણો અને વધુ સર્જનાત્મકતા પ્રાપ્ત કરવા માટે શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીના આધુનિક સાધનોનો ઉપયોગ કરવો; અને

૦ સમુદાય સેવા, વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિઓ, મોટા પાયે સમાજના લાભ માટેના પ્રોજેક્ટ્સ, પડોશના કાર્યક્રમો વગેરે જેવી તંદુરસ્ત પદ્ધતિઓને પ્રોત્સાહન આપવું.

બી. માતૃ યુનિવર્સિટી, રાજ્ય સરકાર અને અન્ય શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ સાથેનો સંબંધ:

સ્વાયત્ત કોલેજો તેમના અભ્યાસક્રમ તૈયાર કરવા, શિક્ષણ, પરીક્ષા અને મૂલ્યાંકનની પદ્ધતિઓ ઘડવા માટે યુનિવર્સિટીના વિભાગો અને અન્ય સંસ્થાઓની નિષ્ણાતતાનો ઉપયોગ કરવા માટે મુક્ત છે. તેઓ

અસ્તિત્વમાં રહેલી પ્રક્રિયાઓ અનુસાર (ખાનગી અને સરકારી કોલેજો માટે) તેમના શિક્ષકોની ભરતી કરી શકે છે.

માતૃ યુનિવર્સિટી તેની સ્વાયત્ત કોલેજોની શિક્ષણ, પરીક્ષા, મૂલ્યાંકન અને અભ્યાસક્રમની પદ્ધતિઓનો સ્વીકાર કરશે. તે કોલેજોને તેમના શૈક્ષણિક કાર્યક્રમો વિકસાવવામાં, ફેકલ્ટીમાં સુધારો કરવામાં અને કોલેજોની વિવિધ સંસ્થાઓની વિચારણાઓમાં ભાગ લઈને જરૂરી માર્ગદર્શન પૂરું પાડવામાં પણ મદદ કરશે.

માતૃ યુનિવર્સિટીની ભૂમિકા આ મુજબ રહેશે:

૦ વધુ સ્વાયત્ત કોલેજોને પોતાના નેજા હેઠળ લાવવી;

૦ નવીન શૈક્ષણિક કાર્યક્રમોની રજૂઆતને પ્રોત્સાહિત કરીને સ્વાયત્ત કોલેજોમાં શૈક્ષણિક સ્વતંત્રતાને પ્રોત્સાહન આપવું;

૦ સૂચનાના કલાકો, સામગ્રી અને ધોરણોની જરૂરી ન્યૂનતમ સંખ્યાને આધીન, અભ્યાસના નવા અભ્યાસક્રમોને સુગમ બનાવવું;

૦ તેમને તેમના પોતાના પ્રોવિઝનલ, માઈગ્રેશન અને અન્ય પ્રમાણપત્રો જારી કરવાની મંજૂરી આપવી;

૦ સ્વાયત્તતાની ભાવનાને કેળવવા માટે શક્ય તમામ પ્રયાસો કરવા;

૦ જારી કરાયેલ પદવીઓ/ ડિપ્લોમા/ પ્રમાણપત્રોમાં કોલેજનું નામ દર્શાવવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવું;

૦ સ્વાયત્ત કોલેજોની વિવિધ સમિતિઓમાં સેવા આપવા અને તેમના કામકાજ અંગે પ્રતિપોષણ મેળવવા માટે યુનિવર્સિટીના વિવિધ નામાંકિત વ્યક્તિઓની ડેપ્યુટેશન કરવી; અને સ્વાયત્ત કોલેજોના સુચારુ કામકાજને સુગમ બનાવવા માટે જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં અલગ પાંખો ઊભી કરવી.

રાજ્ય સરકાર સ્વાયત્ત કોલેજોને આ રીતે મદદ કરશે:

૦ ખાસ કરીને જે કોલેજોમાં શૈક્ષણિક નવીનતા અને સુધારા પ્રગતિ હેઠળ છે ત્યાં શિક્ષકોની બદલીઓ ટાળવી, સિવાય કે જરૂરિયાત આધારિત બદલીઓ હોય;

૦ સમીક્ષા સમિતિનો અહેવાલ મળ્યા પછી ૯૦ દિવસના નિર્ધારિત સમયની અંદર યુજીસીને કોઈપણ કોલેજની સ્વાયત્તતાના લંબાવવા માટે તેની સહમતિ જણાવવી, જેમાં નિષ્ફળ જતાં એવું અર્થઘટન કરવામાં આવશે કે રાજ્ય સરકારને કોલેજ સ્વાયત્ત રહેવા સામે કોઈ વાંધો નથી; અને

૦ સરકારી કોલેજોની ગવર્નિંગ બોર્ડી અને અન્ય સંસ્થાઓમાં સમયસર નામાંકિત વ્યક્તિઓની ડેપ્યુટેશન કરવી જ્યાં તેમના નામાંકિત વ્યક્તિઓનો સમાવેશ કરવાનો હોય.

૦ ત્રણેય હિતધારકો, માતૃ યુનિવર્સિટી, રાજ્ય સરકાર અને યુજીસીએ શબ્દશઃ અને ભાવનાત્મક રીતે સુગમકર્તા તરીકે ખૂબ જ સુમેળભરી અને સક્રિય ભૂમિકા ભજવવાની રહેશે.

સી. સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કરવો:

સંસ્થાને આપવામાં આવતી સ્વાયત્તતા સંસ્થાકીય છે અને તે યુ.જી., પી.જી., ડિપ્લોમા, એમ.ફિલ. સ્તરના તમામ અભ્યાસક્રમોને આવરી લે છે, જે સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કરવાના સમયે સંસ્થા દ્વારા ચલાવવામાં આવી રહ્યા છે. ઉપરાંત સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કર્યા પછી સંસ્થા દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલા તમામ અભ્યાસક્રમો આપમેળે સ્વાયત્તતાના દાયરામાં આવશે. કોઈપણ સંસ્થાને આંશિક સ્વાયત્તતા આપી શકાય નહીં. સ્વાયત્ત દર્જો એવી કોલેજોમાં ઓફર કરવામાં આવતા સર્ટિફિકેટ, ડિપ્લોમા, અંડરગ્રેજ્યુએટ, પોસ્ટગ્રેજ્યુએટ અને એમ.ફિલ. કાર્યક્રમોને આવરી લે છે જે સ્વાયત્ત છે અને સ્વાયત્ત દર્જો મેળવવા માંગે છે. માતૃ યુનિવર્સિટી રાજ્ય સરકાર અને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશનની સહમતિથી કાયમી સંલગ્ન કોલેજને સ્વાયત્તતાનો દર્જો એનાયત કરશે. એકવાર સ્વાયત્તતા મંજૂર થઈ જાય પછી, યુનિવર્સિટી સ્વાયત્ત કોલેજ દ્વારા ભલામણ કરાયેલ આવી પદવીઓ એનાયત કરવા માટે સ્વાયત્ત કોલેજના વિદ્યાર્થીઓને સ્વીકારશે.

સંલગ્ન કોલેજોને સ્વાયત્તતા આપવાની જોગવાઈ કરવા માટે યુનિવર્સિટીઓના એક્ટ અને સ્ટેચ્યુટ્સમાં સુધારો થવો જોઈએ. સ્વાયત્તતા આપતા પહેલા, યુનિવર્સિટી એ સુનિશ્ચિત કરશે કે અરજદાર કોલેજનું વહીવટી માળખું પર્યાપ્ત રીતે સહભાગી છે અને શિક્ષણવિદોને સર્જનાત્મક યોગદાન આપવા માટે પૂરતી તકો પૂરી પાડે છે.

૯. દેખરેખ/ મૂલ્યાંકન અને ગ્રાન્ટ રિલીઝ કરવાની પ્રક્રિયા:

માતૃ યુનિવર્સિટી મારફતે પદવીઓ એનાયત કરવી

માતૃ યુનિવર્સિટી સ્વાયત્ત કોલેજો દ્વારા મૂલ્યાંકન કરાયેલ અને ભલામણ કરાયેલ વિદ્યાર્થીઓને પદવીઓ એનાયત કરશે. પદવી પ્રમાણપત્રો યુનિવર્સિટી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા સામાન્ય ફોર્મેટમાં હશે. જો ઈચ્છા હોય તો, પદવી પ્રમાણપત્રમાં કોલેજના નામનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવશે. ત્રણ ટર્મ પૂરી કરનાર સ્વાયત્ત કોલેજો યુનિવર્સિટીના સિક્કા સાથે તેમના શીર્ષક હેઠળ પદવી એનાયત કરી શકે છે."

૧૪. ત્યારથી ઉપરોક્ત માર્ગદર્શિકાઓ અપડેટ કરવામાં આવી છે અને XII પ્લાન પીરિયડ ૨૦૧૨-૧૭ ને લગતી પાછળથી બનાવેલી માર્ગદર્શિકાઓ,

યુ.જી.સી. દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા જવાબી સોગંદનામા સાથે રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવી છે. પાછળની માર્ગદર્શિકાની સામગ્રી આવશ્યકપણે સમાન છે, જેમાં કેટલાક નાના ફેરફારો છે. ૨૦૧૨-૧૭ ની માર્ગદર્શિકાની કલમ ૬, જે અરજદાર નં. ૨-કોલેજને પણ લાગુ પડશે, અરજદાર નં. ૨-કોલેજને ૨૦૧૨-૧૩ થી ૨૦૧૭-૧૮ સુધી સ્વાયત્તતા મંજૂર કરવામાં આવી છે તે ધ્યાનમાં લેતા, જરૂરિયાત રજૂ કરે છે કે "સંબંધિત યુનિવર્સિટી અને રાજ્ય સરકારના પ્રતિનિધિઓની સહમતિથી યુજીસી દ્વારા એકવાર સ્વાયત્તતા મંજૂર કરવામાં આવે પછી, સંબંધિત યુનિવર્સિટી ત્રણ મહિનાથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળાની અંદર તે અર્થનું એક નોટિફિકેશન જારી કરશે. સ્વાયત્તતા પ્રારંભિક રીતે છ વર્ષના સમયગાળા માટે એનાયત કરવામાં આવશે".

(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

૧૫. ૧૬.૦૧.૨૦૧૩ ના પત્ર દ્વારા, યુ.જી.સી. એ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવાના અનુસંધાને, આગળ વધવા અને જરૂરી હુકમો જારી કરવા માટે યુનિવર્સિટીના રજિસ્ટ્રારને પત્ર લખ્યો છે. યુનિવર્સિટીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ પત્રવ્યવહારમાં, યુ.જી.સી. એ લખ્યું છે કે તે અરજદાર નં. ૨-કોલેજને "સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે સંમત થયેલ છે", જેનો અર્થ એ નથી કે તેણે વાસ્તવમાં આવો દર્જો આપી દીધો છે.

૧૬. આ રજૂઆત શબ્દોની વિવાદસ્પદ રમત સિવાય બીજું કંઈ નથી. સંદર્ભિત પત્રવ્યવહાર એ જણાવવામાં અત્યંત સ્પષ્ટ છે કે યુ.જી.સી. એ, સ્ટેન્ડિંગ કમિટીની ભલામણોને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધા પછી, અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે સંમતિ દર્શાવી છે. આનો અર્થ એ થાય કે સ્વાયત્ત દર્જો આપવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે. આ પત્રવ્યવહાર દ્વારા યુનિવર્સિટીને આ સંબંધમાં જરૂરી હુકમો જારી કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે. સદર પત્રની એક નકલ રાજ્ય સરકારને પણ રવાના કરવામાં આવી છે.

૧૭. યુનિવર્સિટીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા યુનિવર્સિટીને અરજદાર-કોલેજ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતનો સંદર્ભ આપવો તે અસ્થાને છે. યાદ કરી શકાય કે અરજદારો રાજ્ય અને યુનિવર્સિટીને વિપુલ પ્રમાણમાં પત્રવ્યવહારનો સહારો લેવા મજબૂર બન્યા હતા કારણ કે, ૧૬.૦૧.૨૦૧૩ ના રોજ યુ.જી.સી. દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજ પર સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કર્યા પછી પણ, યુ.જી.સી. ના નિર્ણયને ઔપચારિક મંજૂરી/ સમર્થન આપવા માટે આગળ કંઈ કરવામાં આવ્યું ન હતું. સદર રજૂઆતમાં, અરજદાર-કોલેજે માત્ર એટલું જ જણાવ્યું છે કે, જો કે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયાનો સહારો લેવો જરૂરી નથી, તેમ છતાં, જો યુનિવર્સિટી તેને યોગ્ય ગણે તો તે જરૂરી કાર્યવાહી કરી શકે છે. આનો અર્થ એવો થઈ શકે નહીં કે અરજદારે એવી અરજ કરી છે કે

કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયા અનુસરવી જોઈએ. અરજદાર-કોલેજ માત્ર સૌહાર્દપૂર્ણ રીતે અવરોધ ઉકેલવાનો પ્રયાસ કરી રહી હતી. રજૂઆતને સંદર્ભ બહાર વાંચવી જોઈએ નહીં, જેવું કે યુનિવર્સિટીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા દેખીતી રીતે કરવામાં આવી રહ્યું છે.

૧૮. રેકૉર્ડ પરની તમામ સામગ્રી પરથી એ એક નિશ્ચિત હકીકત સ્પષ્ટ થાય છે કે, યુ.જી.સી. એ તેની માર્ગદર્શિકાઓ હેઠળ યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસર્યા પછી અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવાનો નિર્ણય લીધો છે. આ વાત યુ.જી.સી. દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજના પ્રિન્સિપાલને સંબોધિત ૧૫.૦૨.૨૦૧૩ ના પત્રવ્યવહાર પરથી સ્પષ્ટ થાય છે, જેમાં સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત થવા બદલ અભિનંદન પાઠવવામાં આવ્યા છે, અને જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર નં. ૨ એ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન પ્રથમ કોલેજ છે જેને આવો દર્જો આપવામાં આવ્યો છે. આ પત્રવ્યવહારમાં અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્તતા એનાયત કરવા સંબંધિત રાજ્ય દ્વારા મંજૂરી/ સમર્થન જેવા દસ્તાવેજો મોકલીને સ્વાયત્ત દર્જાનો અમલ કરવા જરૂરી છે.

૧૯. યુ.જી.સી. દ્વારા સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કર્યા પછી, રાજ્ય અને યુનિવર્સિટી મંજૂરી/ સમર્થનનો ઔપચારિક પત્ર અથવા કેસ મુજબ નોટિફિકેશન જારી કરવા માટે કે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ સ્વાયત્તતા

આપવા માટે નવી પ્રક્રિયા શરૂ કરવા માટે બંધાયેલા છે કે કેમ તે નક્કી કરવાનું હવે બાકી રહે છે.

૨૦. યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન કોઈપણ કોલેજ માટે, જો તે સ્વાયત્ત દર્જો પ્રાપ્ત કરવા ઈચ્છુક હોય તો, બે વિકલ્પો ઉપલબ્ધ છે. પહેલો વિકલ્પ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ અરજી કરવાનો છે અને બીજો વિકલ્પ યુ.જી.સી. ને તેની માર્ગદર્શિકા હેઠળ અરજી કરવાનો છે. અરજદાર નં. ૨-કોલેજે માર્ગદર્શિકા હેઠળ યુ.જી.સી. ને અરજી કરીને પછીનો માર્ગ પસંદ કર્યો છે.

૨૧. એવું નથી કે યુનિવર્સિટી અરજદાર નં. ૨-કોલેજ દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજીથી અજાણ છે, કારણ કે સદર અરજી યુનિવર્સિટી મારફતે જ મોકલવામાં આવી છે. યુ.જી.સી. ની માર્ગદર્શિકાનું નિરીક્ષણ દર્શાવે છે કે કોલેજને સ્વાયત્તતા આપતા પહેલા એક કડક પ્રક્રિયા અનુસરવી જરૂરી છે. જો સંબંધિત કોલેજ જરૂરી ધોરણો પૂર્ણ કરતી હોય તો જ તેને આવા દર્જા માટે પાત્ર ગણવામાં આવે છે. આ પ્રક્રિયામાં જરૂરી ધોરણો પર યોગ્ય વિચારણા કરવાની જરૂર રહે છે. સ્વાયત્ત દર્જો મંજૂર થયા પછી પણ, કોલેજ સંબંધિત યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન રહેશે, પરંતુ તેની પાસે તેના પોતાના કોર્સ, અભ્યાસક્રમ કે સિલેબસ તૈયાર કરવા અને સ્થાનિક જરૂરિયાતો માટે યોગ્ય કોર્સની પુનઃરચના અને પુનઃડિઝાઇન કરવાના મામલામાં વધુ શૈક્ષણિક અને કાર્યાત્મક સ્વતંત્રતા હશે.

કોલેજને સ્વાયત્તતા આપવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય શૈક્ષણિક શ્રેષ્ઠતા પ્રાપ્ત કરવાનો, શૈક્ષણિક ધોરણો વધારવાનો અને દેશમાં બૌદ્ધિક વાતાવરણ વિકસાવવાનો છે. જે કોલેજ પર સ્વાયત્તતા એનાયત કરવામાં આવી છે તે તેના પોતાના શિક્ષકો અને ફેકલ્ટીની નિમણૂક કરવા માટે મુક્ત રહેશે; જેનો અર્થ એ થાય કે, તે નામાંકિત નિષ્ણાતોને લાવી શકે છે જેમના શૈક્ષણિક પ્રદાન વિદ્યાર્થીઓના બૌદ્ધિક વિકાસને ઉત્તેજિત કરશે. માર્ગદર્શિકા ઉચ્ચ શિક્ષણની ગુણવત્તા વધારવા માટે વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકો વચ્ચે ભાગીદારીની પરિકલ્પના કરે છે. તેથી, એક સ્વાયત્ત કોલેજ શૈક્ષણિક શ્રેષ્ઠતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટેનું એક સાધન બનવાની પરિકલ્પના કરવામાં આવી છે, જે એ લક્ષ્ય છે જેના માટે યુનિવર્સિટીઓની સ્થાપના કરવામાં આવે છે.

૨૨. માર્ગદર્શિકા હેઠળ, સ્વાયત્ત કોલેજો તેમના અભ્યાસક્રમો વિકસાવવા અને શિક્ષણની પોતાની પદ્ધતિઓ ઘડવા માટે સંબંધિત યુનિવર્સિટીના વિભાગો અને અન્ય સંસ્થાઓની નિષ્ણાતતાનો ઉપયોગ કરવા માટે મુક્ત છે. માતૃ યુનિવર્સિટી તેની સાથે સંલગ્ન સ્વાયત્ત કોલેજના શિક્ષણ, પરીક્ષા, મૂલ્યાંકન અને અભ્યાસક્રમની પદ્ધતિઓને સ્વીકારશે.

૨૩. માર્ગદર્શિકામાં, માતૃ યુનિવર્સિટીની ભૂમિકા સ્પષ્ટપણે દર્શાવવામાં આવી છે, જે નવીન શૈક્ષણિક કાર્યક્રમોની રજૂઆતને પ્રોત્સાહિત કરીને શૈક્ષણિક

સ્વતંત્રતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે તેના નેજા હેઠળ વધુ સ્વાયત્ત કોલેજો લાવવાની છે. આનો અર્થ એ થાય કે સંબંધિત યુનિવર્સિટીનું વલણ સંલગ્ન કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે અનુકૂળ હોવું જોઈએ, વિપરીત નહીં. યુનિવર્સિટીની ભૂમિકા અભ્યાસના નવા અભ્યાસક્રમોને સુગમ બનાવવાની અને સ્વાયત્તતાની ભાવનાને કેળવવા માટે શક્ય તમામ પ્રયાસો કરવાની પણ રહેશે. પદવીઓ / ડિપ્લોમા / પ્રમાણપત્રો કોલેજના નામે જારી કરવામાં આવશે. માતૃ યુનિવર્સિટી સ્વાયત્ત કોલેજો દ્વારા મૂલ્યાંકન કરાયેલ અને ભલામણ કરાયેલ વિદ્યાર્થીઓને પદવીઓ એનાયત કરશે.

૨૪. યુનિવર્સિટીની ભૂમિકા ઉપરાંત, માર્ગદર્શિકા રાજ્ય સરકાર માટે પણ એક ભૂમિકાની કલ્પના કરે છે, જે મુખ્યત્વે શિક્ષકોની બદલીઓ ટાળીને સ્વાયત્ત કોલેજોને મદદ કરવાની છે, ખાસ કરીને એવી કોલેજોમાં જ્યાં શૈક્ષણિક નવીનતા અને સુધારા પ્રગતિ હેઠળ છે, સિવાય કે જરૂરિયાત આધારિત બદલીઓ હોય. રાજ્ય સરકાર સમીક્ષા સમિતિનો અહેવાલ મળ્યા પછી નેવું દિવસના નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર યુજીસીને કોઈપણ કોલેજની સ્વાયત્તતાના લંબાવવા માટે તેની સહમતિ જણાવશે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવશે, જેમાં નિષ્ફળ જતાં એવું અર્થઘટન કરવામાં આવશે કે રાજ્ય સરકારને કોલેજ સ્વાયત્ત રહેવા સામે કોઈ વાંધો નથી. માર્ગદર્શિકા વધુમાં પરિકલ્પના કરે છે કે ત્રણેય હિતધારકો, માતૃ યુનિવર્સિટી, રાજ્ય સરકાર અને યુજીસી,

સુગમકર્તા તરીકે, શબ્દશઃ અને ભાવનાત્મક રીતે ખૂબ જ સુમેળભરી અને સક્રિય ભૂમિકા ભજવશે. માર્ગદર્શિકા વધુમાં એવું વિચારે છે કે માતૃ યુનિવર્સિટી રાજ્ય સરકાર અને યુજીસીની સહમતિથી કાયમી ધોરણે સંલગ્ન કોલેજ પર સ્વાયત્તતાનો દર્જો એનાયત કરશે. એકવાર સ્વાયત્તતા મંજૂર થઈ જાય પછી, યુનિવર્સિટી સ્વાયત્ત કોલેજો દ્વારા ભલામણ કરાયેલ આવી પદવીઓ એનાયત કરવા માટે સ્વાયત્ત કોલેજોના વિદ્યાર્થીઓને સ્વીકારશે. માર્ગદર્શિકા યુનિવર્સિટીઓના એક્ટ અને સ્ટેચ્યુટમાં સુધારાની કલ્પના કરે છે જેથી તેઓ સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે અનુકૂળ બને.

૨૫. સ્વાયત્તતા આપવાનો હેતુ અને ઉદ્દેશ્ય ઉચ્ચ શિક્ષણની ગુણવત્તા અને શૈક્ષણિક ધોરણોમાં સુધારો કરવાનો છે. આમાં કોઈ બે મત હોઈ શકે નહીં કે આવા હેતુ અને ઉદ્દેશ્યની રાજ્ય અને યુનિવર્સિટી દ્વારા માત્ર પ્રશંસા જ કરી શકાય. અરજદાર નં. ૨-કોલેજને યુજીસી દ્વારા અગાઉથી જ એનાયત કરવામાં આવેલા સ્વાયત્ત કોલેજના દર્જાને ઔપચારિક મંજૂરી આપવા માટે રાજ્ય અને યુનિવર્સિટી તરફથી અનિચ્છા દર્શાવવી, તેથી, આશ્ચર્યજનક અને નિરાશાજનક છે. જો સામાવાળા નં. ૨-યુનિવર્સિટી જેવી રાજ્ય વિધાનમંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલા એક્ટ હેઠળ સ્થાપિત યુનિવર્સિટીઓ સાથે સંલગ્ન કોલેજોમાં શિક્ષણની ગુણવત્તામાં સુધારો થાય તો તે રાજ્ય સરકારના હિતમાં રહેશે. શૈક્ષણિક શ્રેષ્ઠતા વિવિધ ક્ષેત્રોમાં રાજ્ય સરકારનું સ્તર ઊંચું લાવશે અને તેના પરિણામે "બ્રેઈન

ફ્રેઈન" ને બદલે "બ્રેઈન ગેઈન" થશે. જો યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન કોલેજોમાંની એક કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવામાં આવે તો તે રાજ્ય અને યુનિવર્સિટી માટે ગૌરવની બાબત હોવી જોઈએ.

૨૬. યુનિવર્સિટીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કોર્ટને જણાવવામાં આવ્યું છે કે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન અરજદાર નં. ૨-કોલેજ એવી પ્રથમ કોલેજ છે જેને યુજીસી દ્વારા સ્વાયત્તતા આપવામાં આવી છે. યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન અન્ય કોઈ કોલેજને સ્વાયત્તતા આપવામાં આવી નથી અને અત્યાર સુધી કોઈએ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ આવા હેતુ માટે અરજી કરી નથી.

૨૭. આ તબક્કે, યુજીસી એક્ટ, ખાસ કરીને તેના હેતુઓ અને કારણોના વિવરણનો ઉલ્લેખ કરવો ફળદાયી રહેશે. સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

હેતુઓ અને કારણોનું વિવરણ

૧. ભારતનું બંધારણ 'સંસ્થાઓમાં ધોરણોના સમન્વય અને નિર્ધારણ' ના સંબંધમાં સંસદને સબળ સત્તા આપે છે. એ સ્પષ્ટ છે કે જ્યાં સુધી કેન્દ્ર સરકાર પાસે જૂની અને નવી બંને યુનિવર્સિટીઓમાં શિક્ષણ અને પરીક્ષાના ધોરણો નિર્ધારિત કરવામાં થોડો અવાજ ન હોય ત્યાં સુધી ધોરણોનો સમન્વય કે

નિર્ધારણ શક્ય નથી. ઉપલબ્ધ સાધનોનો શ્રેષ્ઠ શક્ય ઉપયોગ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવું પણ જરૂરી છે. યુનિવર્સિટીઓનો ગુણાકાર કરવાની પ્રવૃત્તિને કારણે તાજેતરમાં આ સમસ્યા વધુ ગંભીર બની છે. કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલા ભંડોળને યુનિવર્સિટીઓને નિર્ધારિત કરવા અને ફાળવવા માટે યોગ્ય રીતે ગઠિત કમિશનની જરૂરિયાત પણ આ કારણે વધુ તાકીદની બની છે.

૨. તેથી યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશનને એક કોર્પોરેટ સંસ્થા તરીકે સ્થાપિત કરવાનો પ્રસ્તાવ છે જે યુનિવર્સિટીઓની નાણાકીય જરૂરિયાતોની તપાસ કરશે અને કોઈપણ સામાન્ય અથવા નિર્ધારિત હેતુ માટે યુનિવર્સિટીઓને ગ્રાન્ટની ફાળવણી અને ચુકવણી કરશે. કમિશન પાસે કોઈપણ યુનિવર્સિટી શિક્ષણને સુધારવા માટે ભલામણ કરવાની અને આવી ભલામણના અમલીકરણના હેતુ માટે લેવાના પગલાં અંગે સંબંધિત યુનિવર્સિટીને સલાહ આપવાની સત્તા પણ હશે. કમિશન સુવિધાઓના સમન્વય અને યુનિવર્સિટીઓમાં ધોરણોની જાળવણી સંબંધિત સમસ્યાઓ પર કેન્દ્ર સરકારને સલાહ આપવા માટે એક નિષ્ણાત સંસ્થા તરીકે કામ કરશે. કમિશન સંબંધિત યુનિવર્સિટીની સલાહથી, ભારતમાં કાયદા દ્વારા સ્થાપિત કોઈપણ યુનિવર્સિટીની તપાસ કે નિરીક્ષણ કરાવવાની અને તપાસ કે નિરીક્ષણનો વિષય હોય તેવી કોઈપણ બાબત પર યુનિવર્સિટીને સલાહ આપવાની સત્તા પણ ધરાવશે. કમિશન જ્યારે પણ આવી

સલાહ માંગવામાં આવે ત્યારે નવી યુનિવર્સિટીઓની સ્થાપના અંગે પણ સલાહ આપશે.

અધિનિયમની પ્રસ્તાવના આ પ્રમાણે જણાવે છે:

યુનિવર્સિટીઓમાં ધોરણોના સમન્વય અને નિર્ધારણ માટે જોગવાઈ કરવાના અને તે હેતુ માટે, યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશનની સ્થાપના કરવા માટેનો એક અધિનિયમ.

૨૮. યુજીસી એક્ટની યોજના નોંધવી જરૂરી છે. યુજીસી એક્ટની કલમ ૫ માં દર્શાવ્યા મુજબ યુજીસીના સભ્યોની રચના, સ્વતંત્ર શિક્ષણવિદોનું પ્રાધાન્ય દર્શાવે છે. યુનિવર્સિટી શિક્ષણમાં સુધારો કરવા અને આવા સુધારા માટે ભંડોળ ફાળવવાના પગલાંનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, સર્વોચ્ચ સંસ્થા તરીકે યુજીસીની સ્થાપના માટેના હેતુઓ અને ઉદ્દેશ્યો સાથે આ સુસંગત છે. યુજીસી એક્ટની કલમ ૧૨ માં દર્શાવ્યા મુજબ કમિશનના કાર્યો, દેશની તમામ યુનિવર્સિટીઓથી ઉપર, એક ભલામણ કરનારી સંસ્થા તરીકે યુજીસીના સુપરિયર દર્જાના સૂચક છે. યુજીસીની ભલામણોનું પાલન યુનિવર્સિટીઓ અને રાજ્ય સરકારો દ્વારા કરવું જરૂરી છે. સદર કલમ નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:

"૧૨. કમિશનના કાર્યો

યુનિવર્સિટીઓ અથવા સંબંધિત અન્ય સંસ્થાઓની સલાહથી, યુનિવર્સિટી શિક્ષણના પ્રમોશન અને સમન્વય માટે અને યુનિવર્સિટીઓમાં શિક્ષણ, પરીક્ષા અને સંશોધનના ધોરણોના નિર્ધારણ અને જાળવણી માટે યોગ્ય જણાય તેવા તમામ પગલાં લેવાની કમિશનની સામાન્ય ફરજ રહેશે, અને આ અધિનિયમ હેઠળ તેના કાર્યો કરવાના હેતુ માટે, કમિશન -

(એ) યુનિવર્સિટીઓની નાણાકીય જરૂરિયાતોની તપાસ કરી શકે છે;

(બી) આવી યુનિવર્સિટીઓની જાળવણી અને વિકાસ માટે અથવા અન્ય કોઈપણ સામાન્ય અથવા નિર્ધારિત હેતુ માટે સેન્ટ્રલ એક્ટ દ્વારા અથવા હેઠળ સ્થાપિત અથવા સ્થાપિત થયેલી યુનિવર્સિટીઓને કમિશનના ભંડોળમાંથી ગ્રાન્ટ ફાળવી અને ચૂકવી શકે છે;

(સી) કમિશનના ભંડોળમાંથી, અન્ય યુનિવર્સિટીઓને આવી ગ્રાન્ટ્સ ફાળવી અને ચૂકવી શકે છે જે તે આવી યુનિવર્સિટીઓના વિકાસ માટે અથવા આવી યુનિવર્સિટીઓની કોઈપણ નિર્ધારિત પ્રવૃત્તિઓની જાળવણી, અથવા વિકાસ, અથવા બંને માટે અથવા અન્ય કોઈપણ સામાન્ય અથવા નિર્ધારિત હેતુ માટે જરૂરી અથવા યોગ્ય ગણે:

પરંતુ આવી કોઈપણ યુનિવર્સિટીને કોઈ ગ્રાન્ટ આપતી વખતે, કમિશન સંબંધિત યુનિવર્સિટીના વિકાસ, તેની નાણાકીય જરૂરિયાતો, તેના દ્વારા પ્રાપ્ત કરાયેલા ધોરણ અને તે જે રાષ્ટ્રીય હેતુઓ પૂરા પાડી શકે છે તેને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેશે,

(સીસી) કલમ ૩ હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કરવામાં આવેલી ઘોષણાના અનુસંધાને યુનિવર્સિટીઓ તરીકે ગણવામાં આવતી સંસ્થાને કમિશનના ભંડોળમાંથી આવી ગ્રાન્ટ્સ ફાળવી અને ચૂકવી શકે છે, જે નીચેના પૈકી એક અથવા વધુ હેતુઓ માટે જરૂરી ગણી શકાય, એટલે કે:—

(૧) ખાસ કિસ્સાઓમાં જાળવણી માટે,

(૨) વિકાસ માટે,

(૩) અન્ય કોઈપણ સામાન્ય અથવા નિર્ધારિત હેતુ માટે;

(સીસીસી) આ અધિનિયમ હેઠળ બનાવેલા વિનિયમો અનુસાર, યુનિવર્સિટીઓના જૂથ માટે અથવા સામાન્ય રીતે યુનિવર્સિટીઓ માટે સામાન્ય સુવિધાઓ, સેવાઓ અને કાર્યક્રમો પૂરા પાડવા માટેની સંસ્થાઓ સ્થાપિત કરી શકે છે અને આવી સંસ્થાઓની જાળવણી કરી શકે છે અથવા કમિશન યોગ્ય ગણે તેવી ગ્રાન્ટ્સ કમિશનના ભંડોળમાંથી ફાળવીને અને ચૂકવીને તેમની જાળવણી માટે જોગવાઈ કરી શકે છે.

(ડી) કોઈપણ યુનિવર્સિટીને યુનિવર્સિટી શિક્ષણમાં સુધારા માટે જરૂરી પગલાંની ભલામણ કરી શકે છે અને આવી ભલામણના અમલીકરણના હેતુ માટે લેવાના પગલાં અંગે યુનિવર્સિટીને સલાહ આપી શકે છે;

(ઈ) ભારતના સંચિત ભંડોળ અથવા રાજ્યના સંચિત ભંડોળમાંથી, કેસ મુજબ, કોઈપણ સામાન્ય અથવા નિર્ધારિત હેતુ માટે યુનિવર્સિટીઓને કોઈપણ ગ્રાન્ટની ફાળવણી અંગે કેન્દ્ર સરકાર અથવા કોઈપણ રાજ્ય સરકારને સલાહ આપી શકે છે;

(એફ) જો આવી સલાહ માંગવામાં આવે તો, નવી યુનિવર્સિટીની સ્થાપના અંગે અથવા કોઈપણ યુનિવર્સિટીની પ્રવૃત્તિઓના વિસ્તરણ સાથે જોડાયેલા પ્રસ્તાવ પર કોઈપણ સત્તામંડળને સલાહ આપી શકે છે;

(જી) કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા યુનિવર્સિટી દ્વારા કમિશનને મોકલવામાં આવેલ કોઈપણ પ્રશ્ન પર, કેસ મુજબ, કેન્દ્ર સરકાર અથવા કોઈપણ રાજ્ય સરકાર અથવા યુનિવર્સિટીને સલાહ આપી શકે છે;

(એચ) ભારતમાં અને અન્ય દેશોમાં યુનિવર્સિટી શિક્ષણને લગતી તમામ બાબતો પર માહિતી એકત્રિત કરી શકે છે જે તે યોગ્ય ગણે અને તે જ માહિતી કોઈપણ યુનિવર્સિટીને ઉપલબ્ધ કરાવી શકે છે;

(આઈ) યુનિવર્સિટીની નાણાકીય સ્થિતિ અથવા તે યુનિવર્સિટીમાં હાથ ધરવામાં આવેલા શિક્ષણની વિવિધ શાખાઓમાં અભ્યાસ સંબંધિત જરૂરી માહિતી, શિક્ષણની આવી દરેક શાખાઓને લગતી યુનિવર્સિટીમાં શિક્ષણ અને પરીક્ષાના ધોરણો સંબંધિત તમામ નિયમો અને વિનિયમો સાથે, કમિશનને પૂરી પાડવા માટે યુનિવર્સિટી પાસે માંગણી કરી શકે છે;

(જે) ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે નિર્ધારિત અથવા કમિશન દ્વારા જરૂરી જણાય તેવા અથવા ઉપરોક્ત કાર્યો કરવા માટે આનુષંગિક અથવા અનુકૂળ હોય તેવા અન્ય કાર્યો કરી શકે છે."

આ ઉપરાંત, યુજીસી એક્ટની કલમ ૧૪ કમિશનની ભલામણોનું પાલન કરવામાં યુનિવર્સિટીઓની નિષ્ફળતાના પરિણામો માટે જોગવાઈ કરે છે. તે આ પ્રમાણે વંચાય છે:

"૧૪. કમિશનની ભલામણોનું પાલન કરવામાં યુનિવર્સિટીઓની નિષ્ફળતાના પરિણામો

જો કોઈ યુનિવર્સિટી [કલમ ૧૨-એ ની પેટા-કલમ (૫) માં દર્શાવેલ કોઈપણ કોલેજને કલમના જોગવાઈઓના ભંગમાં અભ્યાસના કોઈપણ પાઠ્યક્રમના સંબંધમાં સંલગ્નતા આપે છે અથવા] કલમ ૧૨

અથવા કલમ ૧૩ હેઠળ કમિશન દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈપણ ભલામણનું વ્યાજબી સમયમાં પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે, [અથવા કલમ ૨૫ ની પેટા-કલમ (૨) ના કલમ (એફ) અથવા કલમ (જી) હેઠળ બનાવેલા કોઈપણ નિયમની, અથવા કલમ ૨૬ ના કલમ (ઈ) અથવા કલમ (એફ) અથવા કલમ (જી) હેઠળ બનાવેલા કોઈપણ વિનિયમની જોગવાઈનો ભંગ કરે છે,] તો કમિશન, [આવી નિષ્ફળતા અથવા ભંગ માટે] યુનિવર્સિટી દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણ, જો કોઈ હોય તો, ને ધ્યાનમાં લીધા પછી, કમિશનના ભંડોળમાંથી યુનિવર્સિટીને આપવા માટે પ્રસ્તાવિત ગ્રાન્ટ રોકી શકે છે."

(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

આ જોગવાઈ સ્પષ્ટ કરે છે કે યુજીસી તેની ભલામણોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જતી કોઈપણ યુનિવર્સિટીને તેના ભંડોળમાંથી આપવા માટે પ્રસ્તાવિત ગ્રાન્ટ રોકી શકે છે. આ, ફરીથી, યુનિવર્સિટીઓ પર યુજીસીનું પ્રાધાન્ય દર્શાવે છે અને પરિકલ્પના કરે છે કે તેની ભલામણો બંધનકર્તા છે.

૨૯. યુનિવર્સિટીઓના સંબંધમાં યુજીસીનું ઉચ્ચ વંશવેલોનું સ્થાન એ વાતથી પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે યુજીસીની સ્થાપના ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ I (સંઘ સૂચિ) ની એન્ટ્રી ૬૬ સાથે સંબંધિત છે. એન્ટ્રી ૬૬ નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૬૬. ઉચ્ચ શિક્ષણ કે સંશોધન અને વૈજ્ઞાનિક અને તકનીકી સંસ્થાઓ માટેની સંસ્થાઓમાં ધોરણોનો સમન્વય અને નિર્ધારણ"

બીજી તરફ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટ સૂચિ III (સમવર્તી સૂચિ) ની એન્ટ્રી ૨૫ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ સાથે સંબંધિત છે. એન્ટ્રી ૨૫ નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૨૫. શિક્ષણ, જેમાં તકનીકી શિક્ષણ, તબીબી શિક્ષણ અને યુનિવર્સિટીઓનો સમાવેશ થાય છે, સૂચિ I ની એન્ટ્રીઓ ૬૩, ૬૪, ૬૫ અને ૬૬ ની જોગવાઈઓને આધીન; મજૂરોની વ્યાવસાયિક અને તકનીકી તાલીમ."

(ભારતપૂર્વક ઉમેરેલ)

સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ સ્પષ્ટ કરે છે કે તે સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ની જોગવાઈઓને આધીન છે. આથી, યુજીસી અને તેની ભલામણોની સર્વોચ્ચતા બંધારણીય માળખા દ્વારા સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત થાય છે. આનો આવશ્યક અર્થ એ થશે કે જ્યાં સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ હેઠળના રાજ્ય કાયદા અને સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ હેઠળના કેન્દ્રીય કાયદા વચ્ચે સંઘર્ષ હોય, ત્યાં સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ એ સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ને આધીન રહેશે.

૩૦. યુજીસીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા પ્રોફેસર ચશપાલ અને અન્ય વિ. છત્તીસગઢ રાજ્ય અને અન્ય (ઉપર મુજબ) માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ઉપરોક્ત બાબત સ્પષ્ટ કરવામાં આવી છે, જે નીચે મુજબની શરતોમાં છે:

રાજ્ય વિધાનમંડળ સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૩૨ હેઠળ યુનિવર્સિટીઓના સમાવેશ માટે જોગવાઈ કરતો કાયદો બનાવી શકે છે અને સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ હેઠળ સામાન્ય રીતે યુનિવર્સિટીઓ માટે પણ કાયદા બનાવી શકે છે. જોકે, યુજીસી એક્ટ સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ના સંદર્ભમાં બનાવવામાં આવ્યો છે. સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ઉચ્ચ શિક્ષણ કે સંશોધન અને વૈજ્ઞાનિક અને તકનીકી સંસ્થાઓ માટેની સંસ્થાઓમાં ધોરણોના સમન્વય અને નિર્ધારણ સાથે સંબંધિત છે. આમ રાજ્ય અને સંઘની સત્તાઓ વચ્ચે સંઘર્ષ થઈ શકે છે. સૂચિ I ની આઈટમ્સ ૬૩

થી ૬૬ શિક્ષણના વિષયમાંથી બહાર કાઢવામાં આવી છે અને આ આઈટમ્સના સંબંધમાં કાયદો બનાવવાની સત્તા માત્ર સંસદમાં નિહિત છે. સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ માં "ને આધીન" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે બાકાત રાખવામાં આવેલી બાબતોના સંબંધમાં કાયદો રાજ્ય વિધાનમંડળો દ્વારા બનાવી શકાય નહીં. ઉચ્ચ શિક્ષણ માટેના ધોરણો નક્કી કરવાની આ એક્સક્લુઝિવ જવાબદારી કેન્દ્ર સરકારની છે અને કોઈપણ ચોક્કસ રાજ્યના હાથે તેને ઘટાડવું જોઈએ નહીં કારણ કે તે રાષ્ટ્રીય પ્રગતિ માટે ખૂબ મહત્વ ધરાવે છે.

(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

(પેરા ૪૫, ૪૬, ૨૮ અને ૩૧)

સુપ્રીમ કોર્ટનો સતત અને સુનિશ્ચિત વિચાર એ છે કે યુનિવર્સિટીઓના સમાવેશની ધારાસભીય બાબત તેની એન્ટ્રી ૩૨ હેઠળ રાજ્ય સૂચિમાં હોવા છતાં, યુનિવર્સિટીની સમગ્ર બાબતો, જેમાં શિક્ષણ, આપવામાં આવતી શિક્ષણની ગુણવત્તા, અભ્યાસક્રમ, પરીક્ષા અને મૂલ્યાંકનનું ધોરણ અને હાથ ધરવામાં આવતી સંશોધન પ્રવૃત્તિનો પણ સમાવેશ થશે, તે સંઘ સૂચિમાં એક વિશિષ્ટ એન્ટ્રી, એટલે કે સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ હોવાને કારણે રાજ્ય વિધાનમંડળના દાયરામાં આવશે નહીં, જેના માટે માત્ર સંસદ જ સક્ષમ છે. સમગ્ર દેશમાં ઉચ્ચ

શિક્ષણ કે સંશોધન માટેની સંસ્થાઓમાં યોગ્ય ધોરણો જાળવવામાં આવે અને ધોરણોમાં એકરૂપતા પણ જાળવવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવાની જવાબદારી સંસદની છે.

(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

(પેરા ૩૩)

બંધારણીય યોજનાને ધ્યાનમાં રાખીને અને સંસદ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ કાયદો, એટલે કે યુજીસી એક્ટ તે ઉદ્દેશ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે સક્ષમ છે જેના માટે તે બનાવવામાં આવ્યો છે અને યુજીસી તેની ફરજો અને જવાબદારીઓ નિભાવી શકે છે, અને વધુમાં કે રાજ્યનો કાયદો કેન્દ્રીય કાયદા સાથે સંઘર્ષમાં ન આવે અને આ પછીના કામકાજમાં કોઈ અડચણ કે અવરોધ ઊભો ન કરે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે, ખાનગી યુનિવર્સિટીઓનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી યુજીસી એક્ટની કલમો ૨(એફ), ૨૨ અને ૨૩ માં "સ્થાપિત અથવા સમાવિષ્ટ" અભિવ્યક્તિને "સ્થાપિત અને સમાવિષ્ટ" તરીકે વાંચવી જરૂરી છે. તેથી યુનિવર્સિટીની મૂળભૂત જરૂરિયાતો (વર્ગખંડો, લાઈબ્રેરી, લેબોરેટરી, ઓફિસો અને હોસ્ટેલ સુવિધા વગેરે) ની સ્થાપના પછી જ ખાનગી યુનિવર્સિટીઓ સમાવિષ્ટ થવી જોઈએ અને તેમને કાનૂની વ્યક્તિત્વ એનાયત કરવું જોઈએ.

(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

(પેરા ૫૯)

૩૧. ઉપરોક્ત ચર્ચા એ સ્પષ્ટ કરે છે કે યુજીસી દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજ પર સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કરવાની ભલામણો આ સંબંધમાં યુનિવર્સિટી દ્વારા વિચારવામાં આવેલા કોઈપણ નિર્ણય પર પ્રબળ રહેશે. ટૂંકમાં, યુજીસીની ભલામણોનું પાલન યુનિવર્સિટીએ કરવું જરૂરી છે. હાલના કેસમાં, અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્તતા આપવાનો યુજીસીનો નિર્ણય હેતુઓ અને કારણો સાથે સુસંગત છે જેના માટે યુજીસીની સ્થાપના કરવામાં આવી છે, જે ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓમાં ધોરણો અને ગુણવત્તા વધારવાનો છે. માર્ગદર્શિકા હેઠળ જરૂરી મુજબ દરેક પાસાઓની તપાસ કર્યા પછી અને નિષ્ણાત સમિતિની ભલામણોને ધ્યાનમાં લીધા પછી સ્વાયત્તતા આપવામાં આવી છે.

૩૨. એ વિડંબના છે કે રાજ્ય અને યુનિવર્સિટી, યુજીસીની નિષ્ણાત સમિતિમાં તેમના સભ્યોને નામાંકિત કર્યા પછી, જેણે અરજદાર નં. ૨-કોલેજની સ્થળ-તપાસ હાથ ધરી છે અને તેને સ્વાયત્તતા આપવાની ભલામણ કરી છે, તેઓ હવે આવા દર્જાને ઔપચારિક મંજૂરીના પત્રો જારી કરવામાં વિલંબ કરી રહ્યા છે. યુનિવર્સિટીએ આ સંબંધમાં અરજદાર નં. ૨-કોલેજની તરફેણમાં "ના વાંધા પ્રમાણપત્ર" જારી કર્યું છે. વાસ્તવમાં, નિષ્ણાત સમિતિ પરના તેમના નામાંકિત

વ્યક્તિઓ મારફતે રાજ્ય અને યુનિવર્સિટીએ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા માટે સહમતિ આપી હોવાનું ગણાય. કોઈ પણ સમયે રાજ્ય અથવા યુનિવર્સિટીએ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો નથી. આથી, આ તબક્કે, જ્યારે યુજીસી દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે, ત્યારે તેઓને અલગ સુરમાં બોલવાની ભાગ્યે જ મંજૂરી આપી શકાય. રાજ્ય અને યુનિવર્સિટીને એક જ સમયે સ્વીકારવાની અને અસ્વીકાર કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

૩૩. અરજદાર નં. ૨-કોલેજને આપવામાં આવેલા સ્વાયત્ત દર્જોને ઔપચારિક મંજૂરી ન આપવાના તેમના વલણને વાજબી ઠેરવવા માટે રાજ્ય અથવા યુનિવર્સિટી દ્વારા કોઈ માન્ય અથવા વ્યાજબી કારણો રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી. રાજ્ય દ્વારા લેવાયેલો એકમાત્ર બચાવ એ છે કે અરજદાર નં. ૧-ટ્રસ્ટ અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે જમીન અંગેની મુકદ્દમાબાજી બાકી હતી. સદર મુકદ્દમાબાજી હવે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અરજદાર નં. ૧ ની તરફેણમાં પૂર્ણ થઈ ગઈ હોવાથી, રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવાયેલો વાંધાનો એકમાત્ર મુદ્દો રદિયો પામ્યો છે. ગમે તે હોય, સદર મુદ્દો હાલના કેસના સંદર્ભમાં જરાય સુસંગત હતો કે કેમ તે બીજી બાબત છે, કારણ કે જમીનના વિવાદને સ્વાયત્ત દર્જો આપવા સાથે કોઈ સંબંધ નથી.

૩૪. યુજીસી દ્વારા પ્રક્રિયા અનુસર્યા અને અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપ્યા પછી, યુનિવર્સિટી સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળની પ્રક્રિયા શરૂ કરવા માટે યોગ્ય છે કે કેમ તે અંગે હવે તપાસ થઈ શકે છે.

૩૫. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, અરજદાર નં. ૨-કોલેજ માટે સ્વાયત્તતાના દર્જા માટે આગળ વધવા માટે બે માર્ગો હતા. એક યુજીસીની માર્ગદર્શિકા હેઠળ અરજી કરવાનો હતો અને બીજો સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ અરજી કરવાનો હતો. અરજદાર નં. ૨-કોલેજે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ હેઠળ અરજી કરી ન હતી. તેથી, સદર એક્ટ હેઠળની પ્રક્રિયાને અનુસરવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. તેના બદલે, અરજદાર-કોલેજે માર્ગદર્શિકા હેઠળ યુજીસીને અરજી કરવાનું પસંદ કર્યું. અરજી યુનિવર્સિટી મારફતે મોકલવામાં આવી હતી. યોગ્ય પ્રક્રિયાને અનુસર્યા પછી, યુજીસી એ અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કર્યો છે. યુજીસી એ નિર્ણય લીધા પછી, યુનિવર્સિટી સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટ હેઠળ એ જ હેતુ માટે બીજી સમાંતર પ્રક્રિયા હાથ ધરી શકે નહીં, જે ક્યારેય અરજદાર નં. ૨-કોલેજ દ્વારા લાગુ કરવામાં આવી ન હતી. વધુ કોઈ તપાસ જરૂરી નથી, કારણ કે માર્ગદર્શિકા હેઠળ જરૂરી પ્રક્રિયા યુજીસી દ્વારા અગાઉથી જ અનુસરવામાં આવી છે. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, આ સંબંધમાં યુજીસીની ભલામણો સામાવાળા નં.

૨-યુનિવર્સિટી પર બંધનકર્તા છે. તેથી, તે યુજીસીના નિર્ણયના પાલનમાં કામ કરવા માટે બંધાયેલી છે. તેવી જ રીતે, રાજ્ય સરકાર પણ યુજીસી દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજને આપવામાં આવેલા સ્વાયત્ત દર્જાને ઔપચારિક મંજૂરી/ સમર્થન જારી કરીને યુજીસીની ભલામણોના પાલનમાં કામ કરવા માટે બંધાયેલી રહેશે. આ ભારતના બંધારણના આદેશ સાથે સુસંગત રહેશે.

૩૬. સામાવાળા નં. ૨-યુનિવર્સિટી વતી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કાયદા દ્વારા નોટિફિકેશન જારી કરવાની કોઈ સત્તા આપવામાં આવી નથી અને નોટિફિકેશન માત્ર રાજ્ય સરકાર દ્વારા જ જારી કરી શકાય છે. આ રજૂઆત ટકી શકે તેમ નથી. શબ્દશઃ અને ભાવનાત્મક રીતે જે જરૂરી છે તે રાજ્ય સરકાર અને યુનિવર્સિટી દ્વારા અરજદાર નં. ૨-કોલેજને સ્વાયત્ત દર્જો આપવાના યુજીસીના નિર્ણયની ઔપચારિક સ્વીકૃતિ, મંજૂરી અને સમર્થન છે. આવી મંજૂરી નોટિફિકેશનના સ્વરૂપમાં છે કે નહીં, તે સક્ષમ સત્તાધિકારીઓની ડહાપણ પર છોડી દેવામાં આવે છે, જેથી જરૂરી કાર્યવાહી કરી શકાય.

૩૭. ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ I (સંઘ સૂચિ) ની એન્ટ્રી ૬૬ ને સૂચિ III (સમવર્તી સૂચિ) ની એન્ટ્રી ૨૫ ના સંદર્ભમાં ધ્યાનમાં લેતાં, યુજીસી એક્ટ અને યુજીસી દ્વારા ઘડવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકાઓ પરથી સ્પષ્ટપણે ઉભરી આવે છે કે જ્યાં સુધી અરજદાર નં. ૨-કોલેજને યુજીસી દ્વારા

આપવામાં આવેલા સ્વાયત્ત દર્જાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, તે યુજીસી દ્વારા ઘડવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકા હેઠળ નિયંત્રિત થશે અને સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એક્ટની કલમ ૪૮એ ને આધીન રહેશે નહીં, કારણ કે અરજદાર નં. ૨-કોલેજે સદર એક્ટ હેઠળ આવા દર્જા માટે અરજી કરી નથી. એકવાર યુજીસી એ સમગ્ર ક્વાયત હાથ ધરીને પૂર્ણ કરી લીધા પછી, સામાવાળા નં. ૨-યુનિવર્સિટી માટે યુજીસીના નિર્ણયને ઔપચારિક મંજૂરી/ સમર્થન રોકી રાખવું ખુલ્લું નથી, જેનો અસરકારક રીતે અમલ કરવો અને અમલમાં મૂકવો જરૂરી છે. યુજીસીના નિર્ણયને મંજૂરી/ સમર્થન ન આપવાની યુનિવર્સિટીની નિષ્ક્રિયતા બંધારણીય માળખાથી વિપરીત છે, ઉપરાંત તે મનસ્વી, અવાજબી અને અયોગ્ય છે. તેવી જ રીતે, અરજદાર નં. ૨-કોલેજ પર સ્વાયત્ત દર્જા એનાયત કરવાના યુજીસીના નિર્ણયને ઔપચારિક મંજૂરી આપવામાં રાજ્ય સરકારની નિષ્ક્રિયતા અવાજબી અને અયોગ્ય છે. યુનિવર્સિટી અને રાજ્ય સરકારના આડમરીય વલણે અરજદાર નં. ૨-કોલેજને યુજીસી દ્વારા આપવામાં આવેલા સ્વાયત્તતાના દર્જાનો અસરકારક અમલ કરવાથી વંચિત રાખ્યું છે. આવા વલણના પરિણામે અરજદાર નં. ૨-કોલેજને નુકસાન થયું છે અને સંભવિત વિદ્યાર્થીઓને ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણના લાભો મેળવવાથી વંચિત રાખવામાં આવ્યા છે. યુજીસીના નિર્ણયને ઔપચારિક મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કરવામાં યુનિવર્સિટી અને રાજ્યના વલણને ક્ષમ્ય ગણવું એ ખતરનાક પરિસ્થિતિ તરફ દોરી જશે, જેના પરિણામે શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની શ્રેષ્ઠતા અને વંશવેલોનું તાણુંવાણું વિખેરાઈ જશે. યુનિવર્સિટી અને

રાજ્ય સરકાર દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલ આ પ્રકારનું પગલું શૈક્ષણિક શ્રેષ્ઠતા, ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ અને ઉચ્ચ શિક્ષણમાં ઈચ્છિત ધોરણોની પ્રાપ્તિના વ્યાપક હિતમાં ચલાવી શકાય નહીં, જે મોટા પાયે જનતાના હિતમાં છે. ચોક્કસપણે, રાજ્ય અને યુનિવર્સિટી એ જ લક્ષ્ય ઈચ્છશે.

૩૮. ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબની તમામ હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અને ઉપર જણાવેલા કારણોસર, આ કોર્ટનો દ્રઢ અભિપ્રાય છે કે અરજદારોનો કેસ ગુણવત્તાયુક્ત હોવાથી સ્વીકારવા પાત્ર છે.

૩૯. આથી, નીચે મુજબનો હુકમ:

સામાવાળા નં. ૧-ગુજરાત રાજ્ય અને સામાવાળા નં. ૨-સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, જરૂરી પત્રો/ નોટિફિકેશન જારી કરીને, અરજદાર નં. ૨-કોલેજ પર સ્વાયત્ત દર્જો એનાયત કરવાના યુજીસીના નિર્ણયને તેમની મંજૂરી/ સમર્થન આપશે.

ઉપરોક્ત કામગીરી આ ચુકાદાની નકલ મળ્યાની તારીખથી એક અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર, ચૂકવિના કરવાની રહેશે.

૪૦. અરજી ઉપરોક્ત શરતોમાં મંજૂર કરવામાં આવે છે. તે મુજબ રૂલ આત્યંતિક કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ રહેશે નહીં.

(શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી, ન્યાયમૂર્તિ)

સુનીલ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.